

Г Л А С Н И К

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ
ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

Година LXXXIII

Нови Сад, јул–август 2011

Књига 71

Број 7–8

САДРЖАЈ

ЧЛАНЦИ

Мр Весна Билбија

Стечај – годину дана примене
Закона о стечају / 383

РАСПРАВЕ

Мр Светозар Р. Никитовић

Помагање као облик саучесништва
и као самостално кривично дело / 394

ЕСЕЈИ

Др Жељко Фајфрић

Коста Трифковић, новосадски адвокат
и књижевник / 399

СУДСКА ПРАКСА

Европски суд за људска права / 413

Домаћа пракса / 431

САОПШТЕЊА

Са седнице Управног одбора Адвокатске коморе Војводине / 437

*Указом Председништва СФРЈ бр. 64 од 12. јула 1988,
поводом 60-годишњице излажења,
„ГЛАСНИК” Адвокатске коморе Војводине
о д л и к о в а н ј е
Орденом заслуга за народ са сребрном звездом.*

CONTENTS

ARTICLES

Vesna Bilbija LL.M. The Bankruptcy – One Year of
Bankruptcy Law Application / 383

DISCUSSIONS

Svetozar Nikitović LL.M. Collaboration as a Form of Complicity
and as an Independent Crime / 394

ESSAYS

Željko Fajfrić Ph.D. KOSTA TRIFKOVIĆ, Novi Sad
Attorney at Law and Writer / 399

CASE LAW

European Court of Human Rights / 413
Domestic case law / 431

NOTICES

From the meeting of Vojvodina Bar Association Board of Directors / 437

АДВОКАТСКА КОМОРА ВОЈВОДИНЕ

Основана 1921. у Новом Саду

ГЛАСНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

Покренут 1. јуна 1928.

Главни и одговорни уредници

Др Коста Мајински (1928–1932), др Никола Николић (1933–1936), др Василије Станковић (1936), др Славко М. Ћирић (1937), Владимир К. Хаџи (1937–1941), Милорад Ботић (1952–1972), Сава Савић (1973–1987), Мирослав Здјелар (1987–1994), др Слободан Бељански (1994–2004)

Уређивачки одбор

Др ЈАНКО КУБИЊЕЦ
главни и одговорни уредник
адвокат у Новом Саду

Др Енике Вег, адвокат у Новом Саду, Милан Добросављевић, адвокат у Новом Саду, др Жељко Фајфрић, адвокат у Шиду, др Славен Бачић, адвокат у Суботици, мр Вукица Мидоровић, адвокат у Кикинди

Технички уредник
Јелица Недић

Адреса Уредништва
21000 Нови Сад, Змај Јовина 20/1
Телефон: 021/521-235; факс: 021/529-459
e-mail: panonija@eunet.rs
Рукописи се не враћају.

Г Л А С Н И К

А Д В О К А Т С К Е К О М О Р Е В О Ј В О Д И Н Е

Ч А С О П И С З А П Р А В Н У Т Е О Р И Ј У И П Р А К С У

Година LXXXIII
Књига 71

Нови Сад, јул–август 2011
Број 7–8

Ч Л А Н Ц И

UDC 1347.736/739 (497.11)

Мр *Весна Билбија*

– руководилац одељења у Служби за правне и кадровске послове ЈП ПТТ саобраћаја „Србија”, Радна јединица ПС „Суботица”
– асистент, Интернационални Универзитет у Новом Пазару, Високошколска јединица у Суботици

СТЕЧАЈ – ГОДИНУ ДАНА ПРИМЕНЕ ЗАКОНА О СТЕЧАЈУ*

САЖЕТАК: Од новог Закона о стечају очекује се да омогући бржи и јефтинији поступак, који би требало да доведе до ефикасније наплате потраживања. У стечајним поступцима који се воде по одредбама новог закона, новине које су се већ показале као добре јесу једноставније и јасније дефинисани органи стечајног поступка: судија, стечајни управник, скупштина поверилаца и одбор поверилаца, као и преклузивни рокови код доношења пријаве потраживања.

Највише интересовања изазвало је увођење „аутоматског стечаја”, чије ће позитивне и негативне последице време и пракса тек показати.

Кључне речи: стечај у материјалном смислу, стечај у формалном смислу, аутоматски стечај, намирење, банкротство, реорганизација, преклузивни рокови, медијација, компензација

Bankrupt у Енглеској, *Bankrott* у Немачкој, *Banqueroute* у Француској потиче од италијанског *Banca rotta* – „сломљена клупа”. У средњо-

* Рад примљен: 28. 01. 2011. године.

вековној Италији у случају да је зајмодавац постао инсолвентан, његова клупа је била сломљена – понекад и преко главе.¹

Стечај у материјалном смислу је финансијско стање у којем се налази стечајни дужник, а то је стање платежне неспособности или инсолвентности. Стечај у формалном смислу је поступак који води надлежни суд над стечајним дужником, тј. над његовом имовином – без тога нема стечаја у правном смислу.²

Доношењем Закона о стечајном поступку из 2004. године (*Службени гласник РС*, бр. 84/04, 85/05), стечајно право Србије је реформирано у правцу хармонизације са савременим правима високоразвијених земаља. Модернизација и унапређење стечајног поступка, односно реформе стечајног законодавства прихваћене су у Источној Европи, као и у другим „земљама у развоју” широм планете. Проширење права поверилаца је најпопуларнија карактеристика реформи, што непосредно утиче на повећање брзине решавања стечаја и до наставка пословања дужника (поред Србије, још 16 светских економија дају већа овлашћења повериоцима: Кина, Чешка, Данска, Финска, Француска, Мађарска, Индонезија, Италија, Кореја, Пољска, Португал, Порторико, Румунија, Словачка, САД, Вијетнам).³

Од 24. јануара 2010. године у Србији се примењује Закон о стечају (*Службени гласник РС* бр. 104/2009. године). Сагледавање петогодишње примене Закона о стечајном поступку, уочене правне празнине, постојање тешкоћа у примени појединих законских одредби, те анализа показатеља ефикасности стечајног поступка, односно време његовог трајања, висина трошкова његовог спровођења и степен намирења поверилаца, а затим и потреба за увођењем реформи које показују резултате у кризним ситуацијама, имале су за последицу доношење новог закона.

Према анализи Светске банке за 2008. годину, у Србији је било потребно 2,7 година да би се закључио типизирани стечајни поступак једног привредног друштва лоцираног у главном граду, повериоци су се намиривали у износу од 25,4% у односу на своја потраживања, а трошкови стечаја су износили 23% од вредности стечајне масе. У исто време степен намирења стечајних поверилаца у Бугарској био је 32,1%, Румунији 29,5%, Хрватској 30,5%, а у Немачкој 52,2%, док су трошкови стечајног

¹ С. Спасић: *Стечајна реформа – одговор на финансијску кризу на глобалном нивоу и у Србији*, Правни живот, III том, бр. 11/2010, Београд, стр. 243.

² М. Велимировић: *Ново стечајно законодавство*, Правни живот, III том, бр. 11/2010, Београд, стр. 217.

³ С. Спасић: *op. cit.* стр. 244.

поступка у Бугарској и Румунији износили 9% стечајне масе, у Хрватској 15%, а у Немачкој 8%.⁴

У условима светске финансијске кризе, додатно је важно омогућити привреди ефикасне правне механизме за решавање последично насталих проблема у пословању.⁵ Захтеви којима треба да одговори Закон о стечају нису мали, напротив.

Закон о стечају примењује се годину дана.

Стечај се спроводи банкротством или реорганизацијом. Под банкротством се подразумева намирење поверилаца продајом целокупне имовине стечајног дужника, односно стечајног дужника као правног лица, а реорганизација подразумева намирење поверилаца према усвојеном плану реорганизације и то редефинисањем дужничко-поверилачких односа, статусним променама дужника или на други начин, који је предвиђен планом реорганизације. Оба ова поступка имају заједнички циљ – намирење потраживања поверилаца, тј. најповољније колективно намирење стечајних поверилаца остваривањем највеће могуће вредности стечајног дужника, односно његове имовине.

Јасно, иако је циљ исти, међу њима је суштинска разлика како тај циљ остварити.

Стечај је само нужно зло, а не и циљ којем се тежи. У стечају сви губе: дужник, повериоци и друштвена заједница⁶.

Уз примарни циљ – намирење потраживања поверилаца, други циљ је економска заштита других учесника у правном и привредном промету од привредног субјекта који није способан да уредно испуњава доспеле новчане обавезе и тако извршава своје привредне и друштвене обавезе. Привредни субјект се стечајем уклања из привредног живота и на тај начин спречава да и даље наноси штету другим лицима са којима ступа у пословне односе.⁷ Стечај може бити користан и за стечајног дужника, јер поред банкротства, постоји и други пут – реорганизација. Тако привредни субјект има последњу прилику да се у току стечајног поступка реорганизује и санира, на основу усвојеног стечајног плана. Овде је видљив још један циљ стечајног поступка – њиме се доприноси правној сигурности субјектата привредног промета.⁸

⁴ С. Спасић: *ibid.*, стр. 252.

⁵ С. Спасић: *ibid.*, стр. 253.

⁶ С. Спасић: *ibid.*, стр. 221.

⁷ М. Велимировић: *op. cit.*, стр. 220.

⁸ М. Велимировић: *ibid.*, стр. 220–221.

Закон о стечају је боље регулисао вођење стечајног поступка, нарочито разграничењем улога појединих учесника у том поступку.⁹ За разлику од Закона о стечајном поступку, судску функцију врши само стечајни судија. Према ранијем закону, органи стечајног поступка били су стечајно веће, стечајни судија, стечајни управник, скупштина поверилаца и одбор поверилаца. Стечајно веће и стечајни судија били су органи стечајног поступка при надлежном суду.¹⁰ Поступак је поједностављен укидањем стечајног већа, сада стечајни судија управља целокупним поступком. У мањим привредама, где је и број покренутих стечаја мањи, неколико стотина у току дужег временског периода¹¹ најбоље решење је да се формирају и специјализовани судови. Ипак, у земљама попут Србије, најбоље је да стечајни поступак воде редовни судови, јер је за устројство специјализованих – стечајних судова неопходно обезбеђивање великих новчаних средстава¹².

Оба закона детаљно регулишу правни положај стечајног управника, који управља стечајним дужником, тј. стечајном масом, која као централна тачка повезује све учеснике у поступку. Закон о стечају је добро регулисао учешће поверилаца у току стечаја, са гледишта њиховог права да одлуче у којем правцу ће се водити стечајни поступак: у правцу реорганизације и санације стечајног дужника или у правцу његовог банкрутства и престанка постојања као привредног и правног субјекта¹³.

Да би повериоци заиста реализовали своја новостечена овлашћења, једно од питања је и колико ће их остваривање права коштати. Како не би дошло до избегавања покретања стечајног поступка и онда када су испуњени сви услови за то, Закон о стечају дефинише и ограничава висину предужја¹⁴. Наиме, у трошкове предужја улазе трошкови неопходни за покретање стечајног поступка и то: трошкови огласа и обавештавање поверилаца, трошкови ангажовања стечајног управника и трошкови неопходни за обезбеђење имовине. Предлагач је дужан да у року од пет дана од дана добијања налога суда уплати предужја, а Закон даље прописује да се уплаћени предужја сматра трошком стечајног поступка и приоритетно враћа повериоцу, чиме се отклањају евентуалне дилеме око приро-

⁹ М. Велимировић: *ibid.*, стр. 218.

¹⁰ Чл. 9. Закона о стечајном поступку.

¹¹ На порталу Привредног суда у Београду, www.trg.sud.org.rs, уколико претражујући поступке стечаја не унесете ништа од података биће излистан списак правних лица на којима је отворен поступак стечаја или ликвидације. На дан 24.01.2011. године, за подручје Привредног суда у Београду излистано је 511.

¹² С. Спасић: *op. cit.*, стр. 248.

¹³ С. Спасић: *ibid.*, стр. 218–219.

¹⁴ Чл. 59 Закона о стечају.

де и третмана уплаћеног предујма и стимулише благовремено покретање стечаја.¹⁵ У претходном периоду, власници фирми нису ни размишљали да сами покрену стечај, а већина њих је пословање настављала у сивој зони, јер су дажбине биле непримерене амбијенту у коме домаћа привреда послује, а отуд и изузетно изражен несклад између броја блокираних рачуна и броја покренутих стечаја.¹⁶

АУТОМАТСКИ СТЕЧАЈ

Вероватно најинтригантнију новину Закона о стечају, за коју се стручна и шира јавност највише интересовала приликом израде новог закона, представља покретање аутоматског стечаја. Реч је о једној врсти инквизиторског поступка¹⁷, који покреће суд по службеној дужности, без предлога овлашћеног предлагача, као иницијалног акта. Такво покретање судског поступка представља реткост у правном систему.¹⁸

Организација која спроводи поступак принудне наплате у обавези је да једном месечно и то последњег дана у месецу са пресеком стања на тај дан, свим судовима надлежним за спровођење стечајног поступка, достави обавештење о правним лицима са њихове територије која су обуставила сва плаћања у непрекидном трајању од најмање годину дана, од чега су изузета правна лица која су у поступку реструктурирања у складу са прописима који уређују поступак приватизације, што се има објавити у једном високотиражном дневном листу који се дистрибуира на целој територији Републике Србије и на интернет страници саме организације која спроводи поступак принудне наплате.¹⁹

Поменута законска одредба, као и одредбе које се односе на покретање стечајног поступка по службеној дужности од стране стечајног судије, уплату предујма, расправу о отварању стечајног поступка, решење о отварању и закључивању стечајног поступка, те одредбе које се тичу поступања са имовином стечајног дужника, примењиваће се на правна лица која су обуставила сва плаћања у непрекидном трајању од три го-

¹⁵ Приказ Закона о стечају – покретање и отварање стечајног поступка, Савремена пракса, Београд, бр. 2348, стр. 2.

¹⁶ Н. Цвјетићанин: *Коментар Закона о стечају*, Pro Воно, интернет портал за бесплатну правну помоћ.

¹⁷ Приказ Закона о стечају – посебан поступак у случају дуготрајне неспособности плаћања и реорганизација, Савремена пракса, Београд, бр. 2352, стр. 4.

¹⁸ Приказ Закона о стечају, *ibid.* стр. 4.

¹⁹ Чл. 150 став 1–3 Закона о стечају.

дине, а од 01.01.2010. године до 31.12.2011. године, примењиваће се на правна лица која су обуставила сва плаћања у непрекидном трајању од две године²⁰.

Дакле, по пријему обавештења стечајни судија по службеној дужности доноси решење о покретању претходног стечајног поступка у коме се утврђује и постојање правног интереса поверилаца за спровођење стечајног поступка²¹. Исто решење се објављује на огласној табли суда и против њега није дозвољена жалба²². У њему, надаље, стечајни судија одређује висину предујма и рок од 60 дана од дана објављивања решења у коме повериоци могу тражити спровођење стечајног поступка и положити предујам²³.

Полагање предујма значи и постојање правног интереса, када ће стечајни судија без одлагања заказати рочиште ради расправљања о постојању стечајног разлога за отварање стечајног поступка²⁴, док се у супротном сматра да правни интерес не постоји, што за последицу има доношење решења од стране стечајног судије којим: отвара стечајни поступак над дужником, утврђује да је испуњен стечајни разлог трајније неспособности плаћања, утврђује да не постоји интерес поверилаца за спровођење стечајног поступка и – закључује стечајни поступак (наведено решење објављује се на огласној табли суда и против њега се може изјавити жалба у року од 30 дана од дана објаве решења на огласној табли суда).²⁵

То што су повериоци неуплатом предујма изразили непостојање правног интереса за спровођење стечајног поступка, учиниће да се из правног промета елиминише нездрав организам – инсолвентан привредни субјекат. Дакле, такав стечајни дужник се по правоснажности решења којим се стечајни поступак закључује брише из регистра, а имовина прелази у својину Републике Србије чиме се не дира у раније стечена права обезбеђења и приоритетног намирнења поверилаца на предметној имовини. Имовином Републике Србије се управља и располаже у складу са законом који уређује управљање и располагање средствима у својини РС, а Република Србија може и да уместо стечајног дужника ступи у парницу коју исти води за наплату потраживања или предају ствари.²⁶ За случај накнадно пронађене имовине која улази у стечајну масу, стечајни судија

²⁰ Чл. 208. Закона о стечају.

²¹ Чл. 150. став 4. Закона о стечају.

²² Чл. 151. став 2. Закона о стечају.

²³ Чл. 151. став 1. Закона о стечају.

²⁴ Чл. 152. став 1–2. Закона о стечају.

²⁵ Приказ Закона о стечају, *op. cit.*, бр. 2352, стр. 4.

²⁶ Чл. 154. став 1–4. Закона о стечају.

ће одбацити предлог заинтересованог лица услед непостојања правног интереса.²⁷

Да ли је оправдано „велико спремање” привредног и правног система Србије? Истина је да међу кандидатима за аутоматски стечај има оних тзв. „љуштура фирми”, односно оних које су већ дуго неактивне или су само отворене како би се завршио неки конкретан посао, али су међу њима и чувене српске фирме као нпр. „Кулски штофови”.²⁸ С друге стране, тачно је да аутоматски стечај значи и останак без посла за велики број људи, али уколико тај велики број људи свакако не прима зараду, нема уплаћене доприносе, онда одржавање у животу фирми које су у блокади годинама заиста нема никакву сврху.

ПРЕКЛУЗИВНИ РОКОВИ ЗА ПОДНОШЕЊЕ ПРИЈАВЕ ПОТРАЖИВАЊА

У складу са начелима хитности и економичности и у циљу испуњења захтева за смањењем трајања стечајних поступака, Закон о стечају краси битна новина која се тиче увођења преклузивног рока за пријаву потраживања. Наиме, рок за пријаву потраживања не може бити краћи од 30 дана, ни дужи од 120 дана, а све пријаве поднете по истеку рока од 120 дана биће одбачене као неблагоприятне. Решење о покретању стечајног поступка, између осталог, садржи позив повериоцима да у року који не може бити краћи од 30 дана ни дужи од 120 дана од дана објављивања огласа о отварању стечајног поступка у *Службеном Гласнику РС* пријаве своја обезбеђена и необезбеђена потраживања.²⁹ Дакле, стечајни суд може да у позиву за пријаву потраживања одреди рок који се може кретати у временском интервалу од 30 до 120 дана, рачунајући од дана објављивања огласа о отварању стечајног поступка. Одређени су минимум и максимум трајања рока који се повериоцима даје за пријаву њихових обезбеђених и необезбеђених потраживања. Колики ће рок одредити стечајни суд у оквиру прописаног минимума и максимума, његово је дискреционо овлашћење.

На пример, над стечајним дужником „Simex” д.о.о. из Суботице, Сегедински пут бр. 80, покренут је стечајни поступак Решењем Привредног суда у Суботици СТ број 94/2010 од 19.03.2010. године, о чему су пове-

²⁷ Чл. 154. став 5. Закона о стечају.

²⁸ Љ. Блитва-Трошић: *Стечај за 3.000 војвођанских фирми*, www.autonomija.info.

²⁹ Чл. 70. став 1. тачка 5. Закона о стечају.

риоци обавештени огласом објављеним у *Службеном Гласнику РС* бр. 24/2010 и позвани да у року од 60 дана од дана његовог објављивања пријаве стечајном суду своја потраживања. Исти рок одређен је од стране Привредног суда у Суботици у поступку стечаја над стечајним дужником „Fidelinka” а.д. из Суботице, Чантавирски пут бр. 1 (СТ број 520/2010 од 28.07.2010. године). Рок од 50 дана за пријаву потраживања одређен је Решењем Привредног суда у Суботици СТ број 579/2010 од 30.09.2010. године у стечајном поступку над стечајним дужником „Wow winery” д.о.о. из Палића, Јосипа Колумба бр, 33. а рок од 40 дана Решењем Привредног суда у Суботици СТ број 196/2010 од 15.04.2010. године у стечајном поступку над стечајним дужником „Kolonijal” д.о.о. из Суботице, Енгелсова бр. 28.

Међутим, по истеку 120 дана од дана објављивања огласа о отварању стечајног поступка у *Службеном Гласнику РС*, судски рок се претвара у законски преклузивни рок, чије пропуштање има за последицу обавезно одбацивање пријаве потраживања као неблаговремене. Није немогуће да се судски и преклузивни рок временски потпуно поклопе, што ће бити случај уколико стечајни судија у решењу о отварању стечајног поступка као рок за пријаву потраживања одреди прописани максимални рок од 120 дана.

У случају пропуштања судског рока, последица неће бити обавезно одбацивање пријаве потраживања као неблаговремене, већ се пријаве потраживања могу поднети и по истеку рока одређеног решењем стечајног судије (који је краћи од 120 дана и због тога није преклузиван), али подносилац неблаговремене пријаве има обавезу да предујми трошкове одржавања допунског рочишта за испитивање потраживања³⁰.

Рок за пријаву потраживања према Закону о стечајном поступку³¹, који није могао бити дужи од 60 дана од дана објављивања огласа о отварању стечајног поступка, није био преклузиван, те његово пропуштање није доводило до одбацивања пријаве као неблаговремене, јер су се на испитном рочишту³², испитивала и потраживања пријављена после истека рока за пријављивање потраживања, ако су пријаве поднете суду и стечајном управнику пре одржавања испитног рочишта или непосредно на том рочишту³³.

³⁰ Чл. 111. став 5–6. Закона о стечају.

³¹ Чл. 56. став 1. тачка 6. и став 2, чл. 57. став 4. тачка 7. Закона о стечајном поступку.

³² Чл. 95. Закона о стечајном поступку.

³³ Приказ Закона о стечају, *op. cit.*, бр. 2348, стр. 2.

У стечајном поступку нема места развлачењу поступка.³⁴ Непостојање преклузивног рока остављало је отворена врата злоупотребама и одуговлачењу поступка. Закон о стечају је предвидео преклузивни рок за пријаву потраживања, али је оставио могућност накнадне пријаве, с тим да је та могућност ограничена³⁵. Полазећи од начела хитности и начела економичности, као кључних начела стечајног поступка, уведене новине су значајне и сасвим оправдане.

МЕДИЈАЦИЈА У СТЕЧАЈНОМ ПОСТУПКУ

Као новину Закон о стечају уводи институт медијације.³⁶ Као и у другим судским поступцима, медијација значи растерећење судова и смањење трошкова поступка. Поверилац оспореног потраживања, односно стечајни управник уз сагласност одбора поверилаца могу предложити решавање спорног односа путем медијације (стечајни судија ће спорне пријаве издвојити из листе потраживања, уколико до закључења испитног рочишта дође до ове сагласности). Поступак медијације може трајати најдуже 30 дана, односно, у оправданим случајевима највише 60 дана, рачунајући ове рокове од дана закључења испитног рочишта. Поверилац који је по спроведеном поступку медијације утврдио потраживање, има право да тражи да се уврсти у листу утврђених потраживања, у супротном – стиче статус повериоца оспореног потраживања. Арбитражно одлучивање о оспореном потраживању које је било предвиђено Законом о стечајном поступку³⁷, није дало одговарајуће резултате у погледу повећања ефикасности и убрзања поступка.³⁸ Предности медијације – добровољност, приватност, хитност, неформални поступак, фокусирање на тачке где се странке слажу – чине да је медијација као начин решавања спорова данас прихваћена и да се шири од грађанске материје и имовинскоправних спорова ка области радног права, породичног права³⁹, те је због тога оправдан покушај да се њоме помогне стечајном поступку, уколико је то могуће.

³⁴ М. Велимировић: *op. cit.*, стр. 226.

³⁵ Приказ Закона о стечају, *op. cit.*, бр. 2350, стр. 7.

³⁶ Чл. 112. Закона о стечају.

³⁷ Чл. 96. став 5–10. Закона о стечајном поступку.

³⁸ Приказ Закона о стечају, *op. cit.*, бр. 2350, стр. 7.

³⁹ Г. Михајловић: *Судска медијација*, www.seemf.eu.

Решења у закону о стечају требало би да подстакну и омогуће правне механизме који ће за последицу имати то да се што мањи број стечајних поступака заврши банкротством. За време важења Закона о стечајном поступку само 20 поступака је отишло у правцу реорганизације.⁴⁰ Медијација је пут који не иде ка искључивом крају, већ такав крај избегава. Да ли ће постићи значајнији успех, показаће време и пракса, поготово што медијација у стечајном поступку има отежавајуће околности као што су непоколебљив став једне од страна, било које, да је у праву (такви предмети нису подесни за медијацију⁴¹) и као што је чињеница да иако постоји могућност да се медијацијом разреши сукоб и призна потраживање, то за повериоца неће значити и већи успех у наплати потраживања, имајући у виду имовно стање (по правилу јако лоше) стечајног дужника.

КОМПЕНЗАЦИЈА

Једна од правних празнина коју је уклонио Закон о стечају јесте увођење права на пребијање⁴², тј. компензација потраживања, што Закон о стечајном поступку уопште није регулисао. Како би се спречиле разне злоупотребе, прописани су и случајеви у којима пребијање није допуштено.⁴³ Пребијање је сурогат испуњења обавеза с пуним правним дејством, као да је извршена исплата оба потраживања која су међусобно пребијена. Компензација је настојање да се кроз избегавање двоструког плаћања стечајни поступак поједностави. Осим тога, било би неправично и нецелесходно да се од поверилаца захтева испуњење обавеза према стечајном дужнику у пуном обиму, док се проценат намирења њиховог потраживања од истог стечајног дужника умањује према условима главне деобе стечајне масе.⁴⁴ Начин регулисања права на пребијање садржински је ново, компензација није била предвиђена Законом о стечајном поступку, не постоји судска пракса и искуство у примени, што изазива сумњу да су усвојена решења на ваљан начин дефинисана.⁴⁵

⁴⁰ С. Спасић: *op. cit.*, стр. 253.

⁴¹ Г. Михајловић: *op. cit.*

⁴² Чл. 82 Закона о стечају.

⁴³ Чл. 83 Закона о стечају.

⁴⁴ М. Мишовић: *Пребијање потраживања у стечајном поступку*, Правни живот, III том, бр. 11/2010, Београд, стр. 232.

⁴⁵ М. Мишовић: *ibid.*, стр. 241.

Ипак, сумњу да ли је одређено правно питање, институт, овлашћење на прави начин дефинисано не можемо заобићи ни онда када је оно константно присутно у нашем стечајном законодавству. Мења се привредни амбијент у коме се законска норма примењује и неоправдано би било очекивати од закона да направи чудо или да се променом закона направи чудо. Круцијална ствар је мењати и побољшати привредни амбијент. Добра привреда ће без већих штетних последица „истрпети” не тако добар закон, али лошу привреду ниједан закон неће учинити знатно бољом и здравијом.

THE BANKRUPTCY PROCEEDINGS – ONE YEAR OF BANKRUPTCY LAW APPLICATION

Vesna Bilbija LL.M.

Summary

The new Bankruptcy Law is supposed to provide faster and cheaper procedure, which should lead to the more efficient collection of payment. In the bankruptcy proceedings based on the provisions of the new law, the novelties that already appeared as beneficial are more clear and simple definitions of the authorities in the bankruptcy proceedings: the judge, bankruptcy administrator, general meeting of creditors and board of creditors, and preclusive deadlines for submitting applications related to creditors' claims.

The most interesting issue is the introduction of the “automatic bankruptcy” and the time and practice will show their positive and negative consequences.

Keywords: bankruptcy procedure in material sense, bankruptcy procedure in formal sense, automatic bankruptcy procedure, bankruptcy, reorganization, precluding deadlines, compensation

Mr *Svetozar R. Nikitović*

POMAGANJE KAO OBLIK SAUČESNIŠTVA I KAO SAMOSTALNO KRIVIČNO DELO*

Pre određivanja pomaganja kao oblika saučesništva neophodno je nešto reći o samom saučesništvu. Krivično delo se može izvršiti od strane jednog lica, ali pored pojedinačnog učesća u ostvarenju krivičnog dela moguće je izvršenje krivičnog dela od strane više lica koja mogu imati različite uloge u ostvarenju tog krivičnog dela. Učešće više lica u ostvarenju jednog krivičnog dela predstavlja saučesništvo, pod uslovom da su saučesnici svesni zajedničkog delovanja. Međutim, uloga više lica u jednom krivičnom delu nije ista. Neka lica se pojavljuju kao izvršioci, druga kao podstrekači, a treća kao pomagači. Treba napomenuti da u našem pozitivnom zakonodavstvu organizovanje zločinačkog udruženja ne predstavlja oblik saučesništva kao što je to bilo u ranijem zakonodavstvu.

Prema tome izvršilac ostvaruje krivično delo tj. ostvaruje sva obeležja bića određenog krivičnog dela. Bez radnje izvršenja ne bi postojalo ni pomaganje kao oblik saučesništva, jedino bi moglo postojati samostalno krivično delo pomaganja ako su ispunjeni uslovi za to. Znači da pomagač učestvuje u tuđem delu i doprinosi izvršenju takvog krivičnog dela. Radnja pomaganja je tesno vezana za radnju izvršenja i nekad je teško odvojiti je od same radnje izvršenja. Ovde treba obratiti pažnju na pojam saizvršilaštva i pojam pomaganja.

Saizvršilac je lice koje je sa umišljajem ili iz nehata preduzelo radnju izvršenja, ili je preduzelo sa umišljajem drugu radnju koja je od bitnog doprinosi za ostvarenje krivičnog dela, bez čijeg ostvarenja ne bi došlo do izvršenja krivičnog dela. Znači, za razgraničenje saizvršilaštva od pomaganja treba po-

* Rad primljen: 20. 09. 2010.

smatrati radnju koja doprinosi izvršenju krivičnog dela, s tim što će biti radnja izvršenja ona koja je bitno doprinela izvršenju krivičnog dela dok će se raditi o radnji pomaganja kada je to radnja koja doprinosi izvršenju krivičnog dela, ali ona nije uslov za ostvarenje određenog krivičnog dela, jer bi se izvršenje krivičnog dela ostvarilo i da se umesto ove radnje pomaganja preduzela neka druga radnja (ako je na primer pomagač doneo merdevine dok je izvršilac krao a ovo krivično delo se moglo ostvariti i bez ove radnje pomaganja jer je izvršilac mogao na drugi način da omogući sebi izvršenje krivičnog dela).

Može se zaključiti da se radnja koja ne predstavlja preduzimanje radnje izvršenja smatra radnjom izvršenja ako se njom bitno doprinosi izvršenju krivičnog dela, i bez te radnje – koja može biti učinjena samo sa umišljajem – određeno delo se ne bi ni ostvarilo. Druga radnja – koja predstavlja radnju pomaganja – čini onu radnju koja doprinosi izvršenju dela, ali izvršenju dela ne doprinosi bitno, jer bi se i bez preduzimanja te radnje krivično delo ostvarilo.

Pre nego se nešto konkretno kaže o pomaganju neophodno je nešto reći o pravnoj prirodi saučesništva.

PRAVNA PRIRODA SAUČESNIŠTVA

Pravna priroda saučesništva je značajna zbog odgovornosti saučesnika i njihove kažnjivosti.

O pitanju pravne prirode saučesništva postoje dve važeće teorije i to teorija o akcesornoj prirodi saučesništva i teorija o principalnoj odgovornosti saučesnika, pa će u daljem tekstu biti govora i o jednoj i o drugoj.

Što se tiče akcesorne prirode saučesništva, koja je važeća u našem zakonodavstvu kao i u većini stranih KZ, neophodno je reći da je to ograničena akcesornost. Ograničena akcesornost podrazumeva da odgovornost pomagača i podstrekača zavisi od onoga šta je izvršilac ostvario od krivičnog dela. Znači, da bi postojala odgovornost pomagača neophodno je da je izvršilac ostvario kažnjive pripreme radnje, ili pokušaj krivičnog dela, ili da je ostvario svršeno krivično delo. Kod ograničene akcesornosti neophodno je da izvršilac ostvari krivično delo kako je ono predviđeno u zakonu i da je to delo protivpravno. Ekstremna akcesornost koja se primenjuje u manjem broju država zahteva pored toga što je ostvareno krivično delo protivpravno i krivicu izvršioca. Zatim hiper ekstremna akcesornost koja skoro nigde nije primenjena zahteva pored krivice izvršioca, postojanje i određenih svojstava, odnosa ili okolnosti na strani izvršioca.

Prema principalnoj teoriji koliko je u jednom krivičnom delu preduzeto radnji, toliko će postojati krivičnih dela tj. svaka radnja će predstavljati samostalno krivično delo (ovo je slučaj u KZ Kraljevine Jugoslavije gde je pored svakog dela određeno kako ono predstavlja samostalno krivično delo).

Značajno je napomenuti da se radnjom pomaganja ne ostvaruje uzrok već samo uslov posledice u pitanju što proizilazi iz akcesorne prirode saučesništva.

Neka zakonodavstva su pokušavala da stepenuju koliki je doprinos pomaganja izvršenju dela. Tako imamo slučaj u Kaznitelnom zakoniku za Knjaževinu Srbiju gde je bilo predviđeno da se za pomaganje u zločinstvu za koje je bila predviđena smrtna kazna ova kazna mogla izreći pomagaču samo ako se ovo delo bez njega nije moglo ostvariti (paragraf 27. alineja 2. KZ za Knjaževinu Srbiju). Takođe stepen doprinošenja saučesništva je dosledno sproveden u KZ FNRJ od 1948. (KZ FNRJ Opšti deo).

Međutim, iako je stepen doprinošenja pomaganja u izvršenju krivičnog dela od značaja za odmeravanje kazne, noviji zakonic i su odustali od stepenovanja doprinošenja saučesnika jer se nije mogao naći odgovarajući kriterijum na osnovu koga bi se odredilo koliko je doprinošenje saučesnika.

Kao pomaganje u izvršenju krivičnog dela smatraju se sledeće radnje: podupiranje tuđeg dela savetom ili uputstvom, stavljanje izvršiocu na raspolaganje sredstava za izvršenje krivičnog dela, uklanjanje prepreka za izvršenje krivičnog dela, unapred obećano prikrivanje krivičnog dela, učinioca i dr. (član. 24 KZJ).

Današnji KZ Srbije navodi samo neke od oblika pomaganja koji su najupečatljiviji kao što su: davanje saveta ili uputstava kako da se izvrši krivično delo, stavljanje učiniocu na raspolaganje sredstava za izvršenje krivičnog dela, stvaranje uslova ili otklanjanje prepreka za izvršenje krivičnog dela, kao i unapred obećano prikrivanje krivičnog dela, učinioca, sredstava kojima je krivično delo izvršeno, tragova krivičnog dela ili predmeta pribavljenih krivičnim delom (član. 35. KZ Srbije).

VRSTE POMAGANJA

Može postojati više vrsta pomaganja s obzirom na način doprinošenja u izvršenju krivičnog dela od strane pomagača. Prema tome postoji: fizičko i psihičko pomaganje, pozitivno i negativno, prethodno i istovremeno, neposredno i posredno pomaganje.

Podela na fizičko i intelektualno pomaganje je izvršena prema objektivnim obeležjima pružanja pomoći. Fizičko pomaganje se može sastojati u stavljanju na raspolaganje izvršiocu sredstava za izvršenje krivičnog dela, uklanjanju prepreka za izvršenje krivičnog dela, prikrivanju tragova, sredstava, čuvanje stráže za vreme izvršenja krivičnog dela, prebacivanje učinioca na mesto izvršenja krivičnog dela. Psihičko pomaganje se sastoji u davanju saveta i uputstava, predočavanju koristi koja će se postići izvršenjem krivičnog dela, hrabrenju izvrši-

oca da istraje u izvršenju krivičnog dela. Međutim, ako nije uspelo neposredno fizičko pomaganje može da postoji posredno psihičko pomaganje (ako jedno lice doda izvršiocu alat za obijanje da bi izvršilac ostvario krivično delo krađe, ali izvršilac ne upotrebi predmetni alat jer su vrata bila otvorena).

Postoji takođe neposredno i posredno pomaganje. Neposredno pomaganje postoji kada pomagač neposredno pomaže izvršiocu tj. direktno pomaže izvršiocu, dok kod posrednog pomaganja pomagač pomaže pomagaču – ovde se radi o indirektnom pomaganju. Međutim kod kažnjavanja pomagača nije od značaja da li se radi o neposrednom ili o posrednom pomaganju.

Postoji pozitivno i negativno pomaganje, zavisno od toga kako se preduzima radnja pomaganja. Ako se preduzima činjenjem, što je najčešći slučaj, onda je to pozitivno pomaganje, a ako se čini nečinjenjem, onda je to negativno pomaganje. Kod ovog negativnog pomaganja neophodno je da je postojala dužnost na činjenje (ako čuvar neke zgrade sazna da se sprema krađa u zgradi, pa zbog toga napusti svoje mesto).

Zatim, postoji prethodno i istovremeno pomaganje. Prethodno je ono koje se vrši pre radnje izvršenja, a istovremeno je ono koje se sprovodi u toku radnje izvršenja.

Pomaganje nije moguće posle izvršenja krivičnog dela. Međutim iako je teško utvrditi momenat okončanja krivičnog dela proizilazi da sa samim formalnim dovršenjem dela nije još prestala mogućnost pomaganja. Pomaganje je moguće do ostvarenja dela u materijalnom smislu (tj. ostvarenja zločinačke namere). Tako je pomagač onaj koji kradljivcu pomaže da odnese ukradene stvari sa mesta krađe, ili kod iznude je pomagač onaj koji iznuđenu korist donosi od žrtve iznuđivaču.

Važeći krivični zakonic i prihvataju pravilo da se radi o pomaganju ako je posle izvršenja krivičnog dela došlo do pružanja pomoći izvršiocu pod uslovom da je ta pomoć obećana pre izvršenja krivičnog dela. Ovo je iz tog razloga što je time pomagač već unapred pružio potporu izvršiocu i time ga ohrabrio da izvrši krivično delo.

Poznato je postojanje sapomaganja kada više lica pruža pomaganje, ali je za postojanje ovog oblika pomaganja neophodno da svi pomagači deluju istovremeno.

Prema izloženom i sapomaganje može biti: neposredno, posredno, prethodno, istovremeno, pozitivno, negativno kao i fizičko i psihičko pomaganje.

Pomagač pomaže određeno lice u izvršenju krivičnog dela, ali pomagač ne mora da zna to lice lično a posebno ne mora znati izvršioca po imenu i prezimenu. Shodno tome, pomagač može znati da izvršilac potiče iz određenog kruga. Odnos izvršioca i pomagača je takav da izvršilac ne mora znati da mu određeno lice pruža pomoć (ako lice A čuva stražu dok lice B ubija žrtvu kazniče se kao pomagač u krivičnom delu ubistva iako lice B za tu pomoć nije znalo).

Pomagač mora da pomaže u određenom krivičnom delu, a ne da pomaže u nekom uopštenom krivičnom delu. Pomagač treba da je svestan osnovnih elemenata konkretnog dela kao što su radnja izvršenja, posledica i uzročna veza između radnje i posledice, ali ne mora da zna mesto izvršenja krivičnog dela, ni vreme izvršenja krivičnog dela. Međutim, ako je neka od ovih činjenica bitno obeležje krivičnog dela, onda pomagač mora biti svestan i tih okolnosti.

Pojam pomaganja se određuje tako da je pomaganje umišljajno doprinošenje u izvršenju krivičnog dela određenog lica. Iz ovoga proizilazi da se pomaganje može izvršiti sa umišljajem – bilo direktnim bilo eventualnim umišljajem. Kada je namera kod krivičnih dela bitno obeležje krivičnog dela onda je neophodno da namera postoji bilo kod pomagača bilo kod izvršioca, ako ona već ne postoji kod obojice.

Što se tice kažnjivosti pomagača, neophodno je istaći da pomagač odgovara u granicama svoga umišljaja. Lične okolnosti, odnosi i svojstva uzimaju se u obzir samo kod saučesnika kod koga postoje te okolnosti, odnosi i svojstva. Predmetni odnosi, svojstva i okolnosti odnosiće se i na saučesnika kod koga ne postoje ako one predstavljaju bitna obeležja krivičnog dela.

Što se tiče postojanja pomaganja kao samostalnog dela treba napomenuti da to predstavlja odstupanje od ograničene akcesornosti i prihvatanje principalne teorije o saučesništvu. U pogledu same radnje pomaganja kao oblika saučesništva i radnje pomaganja kao samostalnog krivičnog dela, skoro da nema nikakve razlike. Međutim, razlika je u tome što se pomaganje kao oblik saučesništva pojavljuje pre ili u toku izvršenja krivičnog dela, dok se pomaganje kao samostalno krivično delo pojavljuje posle izvršenja krivičnog dela (pomoć učiniocu posle izvršenog dela).

Др Жељко Фајфрић

**КОСТА ТРИФКОВИЋ,
НОВОСАДСКИ АДВОКАТ И КЊИЖЕВНИК***

УВОД

У књизи *Историја адвокатури Војводине (од почетака до 1941. године)*, Нови Сад 2008, дао сам кратку биографију адвоката Косте Трифковића. Тек сам споменуо да је он битан и због свог књижевног рада, али се нисам даље у тај део његовог живота упуштао. Заправо, нисам тада јасно сагледао шта је он све написао, нити сам га сматрао посебно битним да бих покушао дубље да проучим његово стваралаштво. Међутим, док сам читао дела Бранислава Нушића, наишао сам на један његов текст (*У славу Косте Трифковића*, лист *Позориште*, 1932, број 22) у којем наводи да је управо Коста Трифковић имао на њега највећи утицај. Наиме, Нушић (који до тада није писао комедије) посматрајући једну од Трифковићевих комедија задивљено је коментарисао: „Ама зар је и то позориште? – питао сам се изненађен. Ама зар није потребно да се сукобе два народа, две државе, две војске, да се гине, да се виче, да се убија? Зар је довољан мали неспоразум, једно изгубљено писмо или једна погрешна адреса, па да се из тога сићушнога ткива гради позориште? То вече гледао сам први пут Косту Трифковића. То вече ми се указало откровење: да је живот, обичан живот, позориште.”

* Рад примљен: 12. 11. 2010.

Дакле, Коста Трифковић је био тај који је на Нушића извршио одлучујући утицај. Потражио сам неку од Трифковићевих комедија, а онда се изненадио. Таквих књига једноставно није било, сем *Избирачице* која је недавно објављена. Било је очигледно да је он заборављен, тако да сам морао да користим старе књиге које сам нашао у Матици српској. Наиме, Трифковићеве сабране позоришне комаде објавила је Српска књижевна задруга у две књиге, али веома давно. Најпре 1892. године књигу *Драматски списи* где су *Француско-пруски рат*, *Честитка*, *Школски надзорник* и *Избирачица*. Онда 1894. године издаје и другу књигу под истим називом *Драматски списи* где су остале комедије: *Љубавно писмо*, *Младост Доситеја Обрадовића*, *На Бадњи дан*. Такође, сви његови позоришни комади изашли су и у *Новосадском зборнику позоришних дела 1873–1891*.

Ретко када сам се толико забавио као када сам читао ове Трифковићеве комедије. Схватио сам колики је пропуст што у *Историји адвокатуре Војводине (од почетака до 1941. године)* Трифковић није обрађен детаљније. Такође, сматрам да би и Адвокатска комора Војводине требала да обрати пажњу на адвоката Косту Трифковића који је, уз Стерију и Нушића, апсолутно најбољи српски комедиограф. Уз то, он је спона између Стерије и Нушића. Да није било Трифковића, тешко да би било и Нушића. И надасве, он је био адвокат.

ПОРЕКЛО

Породица Трифковић дуго је носила презиме Сибинкић. Деда Косте Трифковића – Симеон није се презивао Трифковић већ Сибинкић. Једном се чак потписао и са Сима Трпановић, а то је изгледа било по презимену његове жене Јулиане. Тек доста касније ова породица узима презиме Трифковић. Због тога и није баш јасно од кога породица Трифковић вуче порекло. Из XVIII века, зна се да се у Петроварадинском Шанцу 13. априла 1745. године спомињао неки Илија Сибинкин. Он је ту тек један од граничара. Током априла 1763. године спомиње се и неки Василије Сибинкин који је преминуо па су продавали његове ствари. Радило се о прилично имућном човеку јер је оставио 9 волова, 23 говечета, 9 јунади, 2 кобиле, 2 омета, 2 коња, 20 свиња, око 60 оваца, кола и још доста разних покретних ствари. Поред овога оставио је 15 јутара жита, 5 јутара јечма, 3 јутра зоби. Но, да ли Трифковићи вуку порекло од некога од ове двојице, не зна се.

Први познати Трифковић јесте Симеон Сибинкић (Трифковић). Ба-вио се трговином и зна се да је имао лађе којима је носио робу Дунавом. Има доста списа који говоре о штети које је нанела нека његова лађа када се откинула и запловила неконтролисано Дунавом, онда ударила у дру-ге лађе, изломила их и тако даље... Овај Симеон, како је речено, није се потписивао са Трифковић већ са Сибинкић. Са женом Јулианом имао је два сина – Антонија и Атанасија. Старији Антоније је био ожењен Ката-рином Нешковић и имали су два сина: старијег Јована (рођен је 1835. го-дине; касније је узео презиме Димић) и млађег Саву (рођен 1840; касније се бавио трговином). Антоније је умро 1851. године и у то време је био тотор Алмашке цркве.

Од другог Симеоновог сина Атанасија потиче и будући адво-кат и књижевник Коста Трифковић. Атанасије је рођен 1800. године (није сигурно, вероватно нешто раније). Завршио је правне и филозоф-ске науке и од 13. августа 1823. године је почасни писар магистрата, од 1829. је контролор сирочадске благајне, од 1831. први писар маги-страта, од 1835. године протоколиста и експедитор. Грађанство је добио 13. априла 1831, а 1848. године је биран за сенатора. Био је ожењен са Аном и са њоме је имао само једно дете – Косту Трифковића, рођеног 20. октобра 1843. године. Већ 1856. године, када је Коста имао 13 година, Ана је умрла. Иначе, Атанасија политика није интересовала, био је кон-зервативан, добродушан, веома поштен, није имао баш поверења према Милетићу и националном покрету уопште.

ДЕТИЊСТВО И ШКОЛОВАЊЕ

Дакле, Коста Трифковић је рођен 1843. године у Новом Саду. И сада један интересант податак. Те године, када је Коста Трифковић рођен, у Новом Саду је одштампано 23 књиге у 32.850 примерака. Све су то биле српске књиге, све су штампане на српском језику, само једна на немачком. Било је то време великога родољубља али и време када је из престижа свака имућнија новосадска кућа имала библиотеку, клавир, раскошне портрете и скупocene књиге. Баш по тим новосадским библио-текама саставиће Шафарик свој познати каталог српске књиге. У једном писму он наводи: „Ја ћу те књиге овде у Новом Саду лако описати, јер је овде гнездо Српства, а многи од грађана имају од сваке старе књиге по примерак.”

О детињству Косте Трифковића не зна се много, али из његових каснијих писама и присећања пријатеља он се детињства сећао као поезије, као нечега најлепшег. Додуше, у време када је имао 5 година, дакле 1848. године, избила је буна, борбе, убијања, бомбардовања. Следи за Нови Сад катастрофална 1849. година са бомбардовањем и пожарима (од 2.812 зграда остало је читавих тек 808, а и оне су биле опљачкане). Тада је породица Трифковић морала да се склони из града.

Током 1855. године Коста Трифковић се уписује у новосадску гимназију. На њега је тада највећи утицај извршила највероватније мајка Ана (умрла следеће године) која је својим интелектом знатно надмашила мужа Атанасија. Вероватно је она била та која је набавила Стеријине, Коцебуове, Доситејеве и књиге других аутора. Било је ту и књижевних часописа на које су били претплаћени. На жалост, боловала је од туберкулозе и умрла са 36 година (1856). Тако је Атанасије остао са сином Костом, није се више женио и био је врло попустљив према Кости.

Коста Трифковић је прва три разреда гимназије завршио као најбољи у генерацији, а посебно је био наклоњен математици, природним наукама и немачком језику. О његовом тадашњем успеху директор Натошевић (предавао му је математику и природне науке) дао је оцене попут „одличан – врло спретан у примени најправилнијег доказивања”. Од четвртог разреда гимназије почео је да пише песме. У то време код њих је становао (док се школовао) Лаза Костић. Могуће је да је на Трифковићева интересовања веома утицао и професор Јован Ђорђевић, каснији оснивач Српског народног позоришта у Новом Саду. Сматра се да је баш у то време Трифковић написао и прве стихове.

У јесен 1859. Коста Трифковић уписује у Винковцима пети разред гимназије, а 1860. године шести разред у Пешти. Из тога доба остала је молба његовог оца Атанасија који је тражио допуштење да иде код сина у Пешту будући „да тамо своме ромом детету ногу оперирати намерава”. Наиме, Коста је био хром тако да се мислило да се операцијом може излечити нога. Интересантно, ваљда под утицајем оца Атанасија, Коста уопште нема разумевања ни интереса за тадашња револуционарна политичка кретања код српске омладине. Можда је правилније рећи да је био опрезан: поред циља, хтео је да види и начин његовог остварења. Као да је наслутио да су идеје омладине сувише романтичне и да немају реалне подлоге да би се могле и остварити: „Ја се учим најрадије практично; ја сам жељан, да сам искусим који догађај, те да онда могу изрећи пресуду своју. Књиге би требало да су само упутства, како да се чини што, па да се не накаља одмах у почетку”, писао је пријатељу Милану Савићу. О тим својим размишљањима оставио је и текст *Омладина с погледа слободe* у

мисли и препирке. Тај текст никада није довршен, али ни објављен. Откривен је тек у последњих тридесетак година.

Посећује позоришта (ту гледа дела Молијера, Голдонија, Сардуа, Скриба) – негде је сам навео да је за годину дана одгледао више од 50 представа, учи, пише песме, а вероватно да тада почиње да размишља о мору и пловидби. Он већ тада зна италијански, немачки, грчки и латински, а посебно француски. Тако на једном списку прочитаних књига наводи да је прочитао 28 француских књига у оригиналу, а највише је оних од Молијера. Некако из тог времена су и његове песме *Кад ми, Дари, Нећу Марка, Бисерко* (недовршена).

И онда, сасвим изненада, Коста Трифковић је 1861. године уписао морнарску школу у Ријеци. Новосадски архив има један веома интересантан документ од 26. јула 1862. године који много тога открива. Наиме, Атанасије Трифковић тражи путни лист за свог сина јединца Косту. Ту се сазнаје да је Коста завршио наутичку школу у Ријеци и да сада треба да обави праксу, што подразумева да путује бродом у стране земље. У другој својој молби Атанасије обавештава магистрат да му син Коста Трифковић намерава „више практике ради у Америку и у Индију на броду путоваати, те му је нуждан пасош за стране земље. И будући да је мој син рођен 1843. године то ће догодине бити уписан у новаке. Истина да је многим овдашним жителма познато, да речени син мои у левои нози велики фелер има, и за солдата неспособан јест, но од преке нужде јесте мени да се пред смешаном комисијом визитира, и сверху визитације потребуем атестат да ми се изда и да шњим пасош из изходатаиствовати могу. Зато молим Славни Магистрат будући сада се син мои овде находи, и неће моћи за 3 или 4 године кући вратити се, да би милост имао спрема мои 64 године старости, а службом 40 г, сина мога единца визитирати дати, и о том цк. овдашни Баталион известити, и умолити да би термин одредјелио.”

Дакле, види се да је Коста хром у леву ногу, да је завршио школу, да треба да путује морем, али, будући да ће ускоро бити регрут то не би могао добити пасош. Стога Атанасије моли да Косту војна комисија прегледа и установи његову војну неспособност. Овој је молби удовољено па је војна комисија 3. јула 1863. године прегледала Косту Трифковића и утврдила да је неспособан за војску. Тако је добио путни лист на три године и отпутовао. По свему судећи три године је био на мору, путовао је из Трста у Одесу, па онда на Крф, у Смирну, Цариград (мали једрењак којим је пловио превозио је жито). Очигледно му се морнарски живот није допао (што се види из неких његових песама) па се враћа у Нови Сад. Сам је о тим годинама, помало разочарано, говорио своме пријатељу Милану Савићу: „То се зове: осамнаест година. Ко ни у то доба није имао идеала и илузија, тога боље да нема. Фантастичне

илузије напустио сам онога дана, кад сам се вратио кући. Запамти, фантастичне илузије; идеале не напуштам ни данас, само што идем на то, да им дадем услова за живот.”

Од 1864. до 1867. године Коста Трифковић је студирао право у Дебрецину, Пожуну (Братислави), Кошицама (последње испите је положио 24. и 27. јула 1867. године). У то време он је урадио и своје прве комаде – комедију *Братов сандук* – весела игра у II чина у стиху (дванаестерац) и *Освета* – недовршена једночинка у стиху (дванаестерац). Веома једноставно са великим утицајем Молијера и Голдонија, али изгледа и неког од домаћих аутора који је непознат. Треба споменути да је Трифковић започео и трећу комедију, али јој није дао наслов па је у литератури остала позната под именом *Шергт Божа* (по имену главног јунака). Дакле, ниједна од ових комедија нити је довршена нити је објављена. Очигледно да Трифковић није био задовољан њима.

Крајем лета 1867. године он је практикант у служби код новосадског адвоката Ђорђа Вукичевића, али ту није дуго. Онда одлази у Пешту где је од почетка 1868. године протоколиста код суда града Пеште. Исте те године враћа се у Нови Сад где прихвата службу градског подбележника, а од 1869. године он је велики бележник (уместо Лазе Костића). Тада спрема адвокатски испит, али га помало омета нарушено здравље, што бележи у молби којом тражи одсуство ради учења: „То ћу време истина приправљањем за цензуру, но уједно и на то употребити, да моје очевидно порушено здравље по могућству опоравим.” У јесен те исте године полаже адвокатски испит, а 1870. га бирају за судијског сенатора. Некако истовремено изабран је за члана позоришног одбора Српског народног позоришта (основано 1861), а и за потпредседника Матице српске (она је 1864. године пресељена у Нови Сад).

КОМЕДИЈЕ

Позоришно-књижевни рад Косте Трифковића започет је „посрбама” страних позоришних комада – *Мило за драго*, *Мила*, *Нибригеша*, *Тера опозицију*, *Пола вина пола воде*. Све се оне од 1870. године приказују на репертоару Српског народног позоришта у Новом Саду. Будући да их је Трифковић знатно изменио, тешко је било препознати да ова дела у оригиналу нису била његова, што се дуго није знало. Чак ни он сам често није умео да објасни да ли су његове или су далеки сродници страних аутора. Но, оне нису толико битне, важно је да се Трифковић охрабрио и урадио свој први оригинални рад – драмолет *Младост Доситеја Обрадовића*. Ту

он покушава да драматизује бег Доситеја Обрадовића из Хопова, али неке ствари мења. Наиме, Доситеј, према њему, из Хопова одлази мотивисан љубавним разлозима.

„Француско-пруски рат” (1870)

Коначно, 3. новембра 1870. године у Панчеву се игра Трифковићев први комад – комедија *Француско-пруски рат*. Имала је 18 представа. Иако је ова комедија могла бити играна у Новом Саду, Трифковић се одлучио за Панчево (које има богату позоришну традицију) јер се у Новом Саду бојао неуспеха.

У овој комедији Трифковић исмејава страст својих суграђана за политизирањем, а предмет је натезање Петровића (грунташ) и Поповића (чиновник у пензији) око тога ко је у француско-пруском рату моћнији – Француска или Пруска? Тема није била случајна; тих је година у Новом Саду она заиста била омиљена. Дискусија почиње културно, али подгрејана расправа се претвара у испаде. Двојица јунака су се састала због веридбе њихове деце, али су се око политике посвађали, што све прихватају и њихове супруге. Последица је да се обе стране почињу одрицати веридбе. Трифковић мајсторски драматуршки води свађу, најпре је све невино, онда се заоштрава и до краја свако показује свој прави карактер. Непрестано се преплићу комика и иронија и све време радња иде од једне (комике) ка другој страни (иронији).

„Честитам” (1870)

Трифковићев комад *Честитам* (шаллива игра у једном чину) је одигран у Панчеву 21. марта 1870. године (имао је 27 представа). Ово је „брачна” комедија у којој се писац руга тадашњем испразном, патетичном и декламаторском родољубљу новосадских Срба. Радња почиње једноставно. У стану Стеве Грабића, на Нову годину, његова супруга Мара се жали да јој муж, иако им је тек четрнаести дан брака, већ трећи пут одсуствује од куће. Она мисли да је он више не воли и спрема се да га остави и врати се мајци. То ради и оставља му опроштајно писмо. Тада почиње интрига, односно забуна. Наиме, њен муж је С(тева) Грабић и она у писму пише тај иницијал – С. Грабић. А онда у радњу улази С(пира) Грабић који има исте иницијале. Он наилази на писмо и мисли да је упућено њему.

Дакле, главни јунак је Спира Грабић, он је у политици „народњак” (борац за народна права), члан Матице српске, члан управе Позоришта, Певачког друштва, одборник у свим одборима итд. Управо преко њега

Трифковић се руга тадашњем „кафанском родољубљу”, а многи мисле да је он стварна личност из Новог Сада.

У Вршцу ће се 1. августа 1871. године одиграти и комедија *Школски надзорник*.

„На Бадњи дан” (1871)

Драмолет у једном чину *На Бадњи дан* Коста Трифковић је написао 1871. године и он се играо у Вршцу 2. августа исте године. Имао је 2 представе. Ово је једина његова комедија где је главни јунак – адвокат (Светозар Вујић). Он има 33 године, нежења је, што га мучи: „Мучим се од јутра до мрака, да после оно, што с тешком муком заслужим, закључам у орман и да после своје смрти оставим каквом рођаку из педесетог колена који ће ме још грдити што му нисам више оставио.” Нема оца, нема мајке, ни браће или сестара, а нема намеру ни да се жени: „Но, то би ми још требало! Жена, па, можда и деца! Шта? Не смем ни да помислим на то!” У суштини, он је саможив, у својим размишљањима веома скупчен, надасве усамљен, тако да ни на Бадњак не може да остане код куће већ иде у гостионицу: „Истина је, да сада имам жену и неколико деце, да би много веселије изгледало. Ал’ зашто веселије? Где то стоји? Жена је кирија, а деца су кубура! Мој драги Светозаре, буди задовољан да си сам. Шта ти фали? Прво си слободан, то јест, колико ти посао допушта. Па онда немаш брига, то јест, изузимајући оне, које ти посао задаје. Па онда си задовољан, то јест изузимајући кад ниси. Канда баш није све тако ружичасто.”

Почетни монолог адвоката Светозара Вујића Трифковић је врло вешто написао. Види се да је адвокат усамљеник, али сам себе на адвокатски начин оправдава и обмањује. Ово је сјајан монолог који почиње разним сугестивним открићима о самој себи, а завршава се кулминацијом да адвокат нема намере да се ожени јер је у њему овладао страх од жене и деце: „Не смем ни да помислим на то!”

Истовремено, он (адвокат) кроз прозор свога стана посматра како се на мразу смрзавају удовица Петровић, њена ћерка Марија и син Вељко (има тек шест година). Управо њих је адвокат Светозар, као заштитник и извршитељ, по налогу клијента кућевласника избацио из стана због неплаћене кирије. Постепено кроз радњу Трифковић доводи у везу адвоката са овом породицом на улици (адвокат шета кроз собу, гледа кроз прозор): „...насред сокака, на вејавици једну жену и још једну и једно дете, и да она једна канда плаче”. Шаље слугу Јована да види зашто та жена плаче.

Када му овај буде рекао да су избачени из куће због неплаћене кирије, започиње изванредан дијалог између адвоката и слуге.

Можда је ово најбољи део комедије. Слуга је припрост, али нада све трезвен и мудар. Прави човек из народа који се својим разлозима супротставља универзитетски ученом, али животно неуком и „неписменом” газди (адвокату). Заправо, Трифковић ствара прави „тип” слуге, чак и по имену – Јован. Таквог слугу – скоро увек по имену Јован, сретаћемо у многим домаћим комедијама. Њега је баш Трифковић створио.

Адвокат Светозар до краја позива несретну породицу у свој стан. Удовица му захваљује на племенитости, али адвокат као да се уплашио тога: „Ја? Боже сачувај! Ја нисам тако милостив!” Он као да се плаши себе, не жели да буде племенит, стиди се самога себе и покушава да своју доброту прикаже површном и успутном радозналошћу. Ту се затим развија разговор између удовице и адвоката, а онда, док је адвокат у пуном налету одбијања да је било у чему племенит, мали дечак Вељко говори да је гладан. Мајсторски Трифковићев потез. Дечакова изјава да је гладан јесте природна, али и духовита и отвара могућност даљег заплета. Бадњак је, у свим кућама је богата трпеза око које је окупљена породица, једино код овога адвоката није. Но сада, дечаковом изјавом да је гладан, и сам адвокат добија прилику да у своме дому има богату трпезу за којом ће се окупити породица, истина не његова, али, свеједно – породица.

Овим потезом Трифковић отвара себи могућност да створи читав низ сјајних и инвентивних, надасве оригиналних сцена. Оне су управо бисер српске комедиографије. Изванредна је сцена где дечак, када му мајка каже да треба да иду и да „господина не смемо више узнемиравати”, крајње слободно, једноставно и простосрдечно одговара: „Мати, ја не марим да идем, мени је зима.” После додаје да има намеру да ту и спава. Адвокат Светозар се ломи и мајци, која грди дечака и тражи од њега да се захвали домаћину, говори: „Што да се захвали, кад има право? Зашто не би он овде спавао?” Мајка се захваљује и жели да са својом ћерком оде, али адвокат жели и њих да задржи: „Каква сте ви мати, да дете само остављате? Зар не можете и ви и ваша кћи овде остати?” Но, места има само за двоје тако да у кревет лежу мајка и дечак, а адвокат остаје у соби где му се ускоро придружује удовичина ћерка Марија. Следи низ ефектних дијалога у којима се адвокат Светозар разоткрива и постепено преображава. На крају се све завршава његовом констатацијом упућеној девојци: „Ви морате бити моја жена.”

Скренуо бих пажњу на чињеницу која се појављује у дијалогу између Марије и адвоката. Не заборавимо да је Трифковић адвокат и да је добро познавао адвокатску професију. Наиме, постепено се открива да је

баш адвокат Светозар био тај који је ову породицу избацио на улицу. Он се брани пред девојком и говори јој да их није познавао, да су требали доћи код њега да му објасне ситуацију у којој су итд. Следи њен изванредан одговор: „*Сад знате све, будите други пут не само адвокат него и човек, па се тако што неће догодити*” (подвукао Ж. Ф.).

Ово је прави одговор, ово је савременска поука, заправо права друштвено-антрополошка дијагноза односа између човека и његове професије, овај пут адвокатске. На жалост, однос између професије (занимања) и човека (људи) уме да постане нехуман и по човека поразан. Наиме, човек треба да има професију, а не да професија има човека и да прогута људе. Ово је Трифковић јасно уочио. Како наивно делује правдање адвоката Светозара (и многи данашњи адвокати се тако правдају): „*А најпоследње, шта сам ја крив? Ја радим за мог клијента, шта се мене тичу други? Нисам ли ја у својој праву? Они су дужници, ја сам веровник, иштем; ко је дужник, мора платити!*” (подвукао Ж. Ф.).

Свеукупно, Трифковић је овде потпуно окренут ка савременом животу. Све подсећа на легендарну *Божјићну причу* Чарлса Дикенса. То јесте права слика из живота, озбиљна социјална драма која много казује, али и породична драма са срећним завршетком. Без икакве сумње овај драмо-лет је истинско ремек-дело, и представља можда и највећи Трифковићев уметнички домет.

„Школски надзорник” (1871)

Баш ће *Школски надзорник* бити прва Трифковићева комедија која је одиграна у Новом Саду (8. јануара 1872. године). Имала је 18 представа. Тек сада је књижевна критика обратила пажњу на њега. Основна пажња је била окренута ка ангажованости ове комедије у односу на друштвени тренутак: „Млади наш драматичар ударио је новим путем, те место да је отишао на историјско поље, где већ имамо више добрих драма, узе преда се да песнички обрађује скорашње или савремено стање нашег друштва. Тако на пример овде се дотиче просветног питања, које нас сад пече. Школско питање у нас је сад питање о животу, о опстанку народном” (Јован Бошковић), док други критичар (Милан Јовановић) каже: „Њему [Трифковићу] није цел да забавља публику шалом, него да износи у шали недостатке друштва на среду, недостаци, који су све то озбиљнији што је свежија шала у коју се задевају.”

Дана 11. маја 1872. године биран је Трифковић за градског физикала, заправо, отворио је адвокатску канцеларију. Тада започиње са адвокатуром.

Током 1872. године пише *Љубавно писмо* и од Матице српске добија награду од 100 дуката.

У Београду му се 8. децембра 1872. године у Народном позоришту приказује *Француско-пруски рат*.

„Избирачица” (1872)

Можда је те 1872. године био и најсветлији Трифковићев период. У Новом Саду је 23. априла 1872. године приказана комедија *Избирачица* (имала је 18 представа). Већ 6. марта 1873. године она је приказана и у Београду, али овај пут не само као обична комедија већ као „шаллива игра у три чина са певањем” (на музику Даворина Јенка). Прва верзија ове комедије била је насловљена са *Љубав и конвенција*, али је она касније доста измењена. У првобитној верзији Трифковић је коментарисао тадашње актуелне и политичке теме. Дуго времена ова комедија није била на сцени. Поново је враћена 14. априла 1975. године у Београдском драмском позоришту у режији Виде Огњеновић. Била је на репертоару четири сезоне и за то време изведена је преко 120 пута.

Све је у овој комедији заиста ведро и разиграно. Очигледно је, и то се веома осећа, да је писана у време Трифковићевог задовољства животом који је тада водио (тек се оженио). Ради се о новосадском младом грађанском друштву које је весело, безбрижно, али исто тако и плитко у својој обузетости тиме ко се коме допада, ко је љубоморан, „ко се срди на кога”, итд. Има овде и доста благе ироније, чак Трифковићевог ругања баналностима грађанског друштва, а може се помало осетити и разочараност ради изневеравања идеала код тадашњих политичара.

Углавном, претераном родитељском љубављу размажена девојка Маљчика бира између три просца и не може да се одлучи. По свему судећи ради се о стварној девојци која је имала три просца, али док се она размишљала момци су се поженили другим девојкама. Међутим, Трифковић у овој комедији није тако искључив. Маљчика губи двојицу просаца, али ипак јој је остао трећи. На крају се она обраћа публици: „И тако се све сретно свршило? (*Публици:*) Да ли увек тако бива? Ја сам бирала и нашла сам пара, али на позорници, у животу, чешће се догађа да избирач нађе – отирач!”

„Љубавно писмо” (1873)

Комедија *Љубавно писмо* приказана је у Вршцу 25. септембра 1873. године (имала је 33 представе). Управо за њу је Трифковић добио од Матице српске награду од 100 дуката. Много касније, 21. децембра 1923. године, славиће се 50 година од премијере комада, па је у Српском народном позоришту у Новом Саду овај комад требао бити опет приказан. Била је то свечаност посебне врсте. Најпре је говорио Бранислав Нушић, а Пера Добриновић је требао да игра слугу Јована. То стога што је он и на премијери пре 50 година (1873) играо ту улогу, али је непосредно пред ову представу (1923. године) у гардероби, спреман и нашминкан – изненада умро. Зато је ова представа (и прослава) одложена до 27. децембра 1923. године.

У предрадњи комедије слуга Јован разговара са публиком и ту износи како је много боље бити господар него слуга, али и да је то ствар случајности: „Ја сам, на пример данас случајно баш слуга, а министар је случајно министар, а сутра може случајно министар бити слуга, а ја случајно министар.” Онда почиње да размишља о томе шта би он радио када би био министар. Тако и заспи у фотељи и сања да је министар и о томе говори док спава. Буди га газдина сестра Евица и он носи њено љубавно писмо „господину Милану, али да нико не види”. Тако почиње интрига која врхунац доживљава када се у све уплете још једно тајно писмо које је намењено некој другој господи. Ту започиње читав низ узастопних, по акцији паралелних сцена где постоје две различите супруге (Марија и Софија) које реагују потпуно исто (и апсурдно) на неверство својих мужева.

КРАЈ

Био је Трифковић тада, 1873. године, на врхунцу, али то је трајало само до 1874. године када је престао да пише, што оправдава нарушеним здрављем. Пише градоначелнику да не може да се врати у своје звање „из разлога што већ недеља дана, како од грознице патим, те ми је због тога доктор забранио излазак из куће још за које време”. Добио је допуст, али болест није пролазила па се поново обраћа за допуст: „Пошто сам већ двапут искао продужење допуста, принуђен сам то и по трећи пут учинити. Узрок је опште позната моја болест, због које не само да сам принуђен уздржавати се сваког посла, већ ћу морати и цело зимње доба под блажијим поднебијем провести. Ово ће зактевати четири до пет месеци времена, те зато умољавам сл. Представништво да би имало милост одобрити ми нов допуст од четири до пет месеци, давши ми тиме могућност,

да покушам све оне лекове које ми лечници за постигнуће мога здравља саветују.” Тако почиње његово лечење по бањама, у Напуљу итд. И поред упорног лечења није се опоравио. Преминуо је 3. марта 1875. године. О његовој смрти градску скупштину у Новом Саду известио је Светозар Милетић и предложио да се изјави дубоко сажаљење, а да се покојником оцу и супрузи то саопшти. Некролог је написао сам Милетић, а на погребу га је изговорио Миша Димитријевић.

Коста Трифковић је био ожењен (од 1871) са Јелисаветом Славнић са којом ће имати сина Ђуру (касније ће постати лекар). Чак је и његова женидба помало анегдота. Када је Трифковић упитао Јелисавету да се уда за њега, она му је одговорила: „Ако вас на следећој беседи убодем чиодом у руку, знајте да пристајем.” И она га је заиста убола чиодом.

Иначе, удовица Јелисавета ће новосадској скупштини 2. априла 1875. године упутити молбу у којој износи доста интересантних података: „Тражећи лека тешкој боли његовој по разним странама света, не само да смо истрошили све што смо имали, него смо се још и у дугове увалили тако да не би имала чиме свога супруга ни сахранити, да ми мати моја није у помоћ притекла. По свагдашњем обичају досадањем издавала се по смрти којег чиновника варошког његовој породици четвртгодишња плата на рачун посебних трошкова, па стога се и ја у мојој тешкој тузи и невољи усуђујем учтиво молити славно општинство варошко, да би ми изволело у име посмртне четвртине издати своту од 200 фор. као четвртину годишње плате мога покојног супруга.” Скупштина је ту молбу одобрила.

Овде још једна напомена. Трифковић је написао и три приповетке – *Суђено је* (објављена у *Застави* за 1872. годину), *Иванчин гроб* и *Млетачке тамнице* (обе објављене у *Јавору* за 1875. годину). Тек након смрти су му објављене и песме из младости. Такође, написао је (необјављене) путописе *Пут Трста*, *Моје путовање из Цаиграда у Нови Сад*. У њима је на духовит начин описао разне згоде.

Две и по године након смрти Косте Трифковића умро му је и отац Атанасије (августа 1877).

Након Трифковићеве смрти његове комедије скинуте су са репертоара већих позоришта и постављене у провинцијским. Међутим, од 1919. до 1921. године поново су на репертоару. Следи затишје, па опет повратак у периоду 1927–1935. године. Након 1945. оне се опет спорадично враћају на сцену, посебно 1969. године када је откривен у архиви Матице српске до тада непознати Трифковићев рукопис *Пошто-пото посланик*, који је премијерно приказан на сцени Српског народног позоришта у Новом Саду. „Лака, пристала, умиљата, шaljива игра, али са више ироничних и статичних нота него што бисмо од Трифковића очекивали”, наводи тадашња критика.

ЗНАЧАЈ

Коста Трифковић сматра се, уз Нушића и Стерију, главним српским комедиографом. Чак, он је нешто и више – спона између ове двојице. Трифковићеве комедије нису комедије нарави или комедије карактера, већ комедије типова и комедије заплета. Код Стерије је увек комедија карактера, код Трифковића је то комедија заплета (више интриге). У целини он је од Стерије оригиналнији, али и много утицајнији. Наиме, Стерија, са техничком изработом својих дела, увек намештаним према сценичним могућностима тадашње позорнице, али посебно са мислима које су веома брзо застареле, није касније никоме могао да послужи за углед. Трифковић је био таленат који се црпео из самога себе, а имао је изванредан утицај на Нушића. Могуће је то – да није било Трифковића, не би било ни Нушића. Укратко: „Коста Трифковић је сам, њему није нико претходио, њега нико није заменио у жанру његовом” (Војислав Илић).

Међутим, Трифковић је и те како умео да кроз своје комедије наслика и карактере, мада су у целини код њега, барем привидно, они споредни. Интрига је оно што је увек главно и што носи целу радњу. Због тога Трифковић никада не исликава јаке страсти – попут тврдичлука или „кондирање” – што је основа код Стерије и око чега се врти радња Стеријине комедије. Код Трифковића никада нема много ликова. То су две или три фигуре чију понеку ситну ману или навику прикаже једино због тога да би радња била пријатнија а дијалог живљи. Радње су увек једноставне и теку лако, природно и неусиљено. То су лепршаве комедије интриге, углавном засноване на неспоразумима, али је све увек пуно шаљивих и разиграних дијалога. Увек су присутни различити видови ситуацијске комике.

Трифковић није сатиричар, барем не претежно, његов хумор је доброћудан, често, додуше само на први поглед наиван, али увек кроз њега успева да предочи мане и смешне стране свога доба, а посебно српског новосадског грађанског друштва. У односу на извештачени романтизам већине тадашњих приповедача, његов хумор је веома реалистичан. Све комедије су му вешто компоноване, надасве су сценичне, увек забавне, пуне лаког и пријатног хумора. Био је мајстор писања текстова намењених сценској реализацији, тако да редитељ никада нема потребу да мења већ створену драмску композицију.

SAVET EVROPE
EVROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

DRUGO ODELJENJE

ĐERMANOVIĆ protiv SRBIJE
(Predstavka br. 48497/06)

PRESUDA

STRAZBUR

23. februar 2010. godine

Ova presuda će postati pravosnažna u okolnostima predviđenim članom 44, stav 2 Konvencije. Moguće su redaktorske promene. U predmetu Đermanović protiv Srbije,

Evropski sud za ljudska prava (Drugo odeljenje) zasedajući u veću u čijem su sastavu bili:

Françoise Tulkens, *predsednik*,

Ireneu Cabral Barreto,

Vladimiro Zagrebelsky,

Danutė Jočienė,

Dragoljub Popović,

András Sajó,

Nona Tsotsoria, *sudije*,

i Sally Dollé, *sekretar Odeljenja*,

posle većanja na zatvorenoj sednici održanoj 2. februara 2010. godine, izriče sledeću presudu, koja je usvojena na taj dan:

POSTUPAK

1. Predmet je formiran na osnovu predstavke (br. 48497/06) protiv Republike Srbije, koju je Sudu podneo prema članu 34. Konvencije za zaštitu

ljudskih prava i osnovnih sloboda („Konvencija”), državljanin Srbije, g. Dušan Đermanović („podnosilac stavke”), dana 24. novembra 2006. godine.

2. Podnosioca predstavke zastupala je gđa A. Gaćeša, advokat iz Novog Sada. Vladu Srbije („Vlada”) zastupao je njen zastupnik, g. S. Carić.

3. Podnosilac predstavke je tvrdio da su dužinom i uslovima njegovog pritvora, kao i neodgovarajućom lekarskom negom u tom periodu, povređena njegova prava prema Čl. 3, 5 i 6. Konvencije.

4. Predsednik Drugog odeljenja je 30. avgusta 2007. godine odlučio da Vladu obavesti o predstavci. Odlučeno je, takođe, da se osnovanost predstavke razmatra istovremeno kad i njena dopuštenost (Član 29. stav 3).

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI PREDMETA

A. Krivični postupak

5. Podnosilac predstavke je rođen 1966. godine i živi u Novom Sadu.

6. Nadležni organi su 24. marta 2003. godine pokrenuli krivični istražni postupak u odnosu na podnosioca predstavke zbog sumnje da je zloupotrebio službeni položaj i falsifikovao službene isprave. Podnosioca predstavke je istog dana ispitao istražni sudija, kojom prilikom je prijavio privremenu adresu.

7. Policija je 5. maja 2003. godine pretražila stan u vlasništvu podnosioca predstavke na adresi njegovog prebivališta. Majka podnosioca predstavke, koja je bila prisutna prilikom pretresa, izjavila je da podnosilac predstavke nije živio u tom stanu više od dve godine. Prema zvaničnom policijskom izveštaju, policija se zatim telefonom obratila podnosiocu predstavke i on ih je obavestio da traži novi stan.

8. Kasnije, posle zahteva Okružnog javnog tužilaštva u Novom Sadu, 2. juna 2003. godine, Okružni sud u Novom Sadu je doneo rešenje o određivanju pritvora prema članu 142(2)(1) Zakonika o krivičnom postupku (opasnost od bekstva) i izdavanju naloga za njegovo hapšenje. Podnosilac predstavke je uložio žalbu na ovu odluku. Advokat podnosioca predstavke je 4. juna 2003. godine dostavila Okružnom sudu u Novom Sadu novu adresu podnosioca predstavke, tvrdeći da je to već uradila 8. maja 2003. godine. Međutim, Vrhovni sud je 23. juna 2003. godine odbio žalbu protiv rešenja o pritvoru.

9. Okružno javno tužilaštvo je 17. oktobra 2003. godine protiv podnosioca predstavke podnelo optužnicu, a uskoro posle toga, 11. decembra 2003. godine, Okružni sud je ukinuo rešenje o pritvoru podnosioca predstavke i odredio jemstvo od 40.000 evra. Podnosilac predstavke je lično došao na pretres u sud. Međutim, Vrhovni sud je ukinuo rešenje o jemstvu i vratio predmet na

ponovno suđenje. Okružni sud je posle toga ponovo doneo rešenje o pritvoru podnosioca predstavke pošto je njegovo ponašanje do tada pokazivalo veliku opasnost od bekstva. Vrhovni sud je potvrdio ovo rešenje.

10. U međuvremenu, 6. februara 2004. godine podnosilac predstavke je priveden istražnom sudiji i zadržan u pritvoru. Podnosilac predstavke je tvrdio da je sam otišao u policijsku stanicu, ali se Vlada sa tim nije složila. Ispostavilo se da ne postoji zvanični policijski izveštaj o hapšenju podnosioca predstavke. U jedinom dokumentu koji se odnosi na događaj od tog datuma – napomeni istražnog sudije Okružnog suda u Novom Sadu – navodi se:

„Konstatuje se da su policajci... u 10.30 sati priveli [podnosioca predstavke] dežurnom istražnom sudiji ovog suda ... Okrivljeni izjavljuje da se danas u 9.00 sati samoinicijativno javio SUP-u Novi Sad, zato što je čuo da ga radnici policije pozivaju da se javi...”

11. Podnosilac predstavke je zatražio da bude pušten iz pritvora uz jemstvo i ponudio je 50.000 evra. Njegov predlog je odbijen kao neosnovan, pošto je „iznos [koji je] ostvario nezakonito pribavljenom imovinskom koristi nekoliko puta veći od ponuđenog iznosa”, pa tako nije bilo garancija da neće pobeći. Njegov pritvor je posle toga redovno produžavan zbog tog rizika.

12. Okružni sud u Novom Sadu je 9. novembra 2004. godine osudio podnosioca predstavke na kaznu zatvora od četiri i po godine. Vrhovni sud je 15. juna 2005. godine ukinuo tu presudu i vratio predmet na nižu instancu, istovremeno produživši pritvor podnosiocu predstavke do suđenja kako bi se sprečilo njegovo bekstvo.

13. Podnosilac predstavke je podneo nekoliko predloga za puštanje na slobodu uz jemstvo, ali su njegovi predlozi odbijeni.

14. U obnovljenom postupku, Okružni sud je ponovo našao da je podnosilac predstavke kriv i osudio ga na zatvorsku kaznu od tri godine. Međutim, Vrhovni sud je tu presudu ukinuo 6. decembra 2006. godine, a pritvor podnosioca predstavke je produžen.

15. Početkom 2007. godine podnosilac predstavke je tražio da bude pušten iz pritvora zbog neodgovarajuće lekarske nege, ali je njegov zahtev odbijen u aprilu 2007. godine.

16. U obnovljenom postupku advokat podnosioca predstavke je prigovorio mišljenju veštaka koje je dostavljeno sudu. Ona je detaljno objasnila zdravstveno stanje podnosioca predstavke, žalila se na neodgovarajuće lečenje u pritvoru i naglasila da je njegovo zdravlje veoma pogoršano zbog trajanja pritvora.

17. U novoj presudi u predmetu podnosioca predstavke koja je usvojena 7. juna 2007. godine sud je osudio podnosioca predstavke na kaznu zatvora od četiri godine, ali je odlučio da ga oslobodi. Međutim, podnosiocu predstavke

je naloženo da ne napušta prebivalište i da se svakog meseca javlja Okružnom sudu, a ako to ne uradi da može biti vraćen u pritvor.

B. Zdravstveno stanje podnosioca predstavke

18. Podnosilac predstavke je prvi put pregledan 9. februara 2004. godine, ubrzo pošto je smešten u pritvor. U lekarskom izveštaju je zaključeno da je bio dobrog zdravlja.

19. Tokom 2004. godine utvrđeni su mu psihijatrijski problemi i nekoliko puta je bio u bolnici. U 2005. godini je patio od bolova u leđima, a u bolnicu je smešten zbog štrajka glađu. Tokom 2006. godine utvrđeno mu je benigno uvećanje na plućima. Osim zatvorske lekarske nege, od januara 2006. godine domaći sud je dozvolio podnosiocu predstavke da se redovno konsultuje sa svojim privatnim lekarom.

20. Krajem 2006. godine kod podnosioca predstavke je utvrđen Hepatitis C. Ispitivanje je organizovano u okviru dobrovoljnog poverljivog savetovališta i testiranja na HIV i Hepatitis, koje izgleda da je bilo dostupno u zatvoru u relevantnom vremenu.

21. Podnosilac predstavke je tvrdio da je njemu dijagnoza utvrđena još u novembru 2006. godine, dok je Vlada iznela da mu je dijagnoza utvrđena 6. decembra 2006. godine. Tokom pregleda od 1. decembra 2006. godine privatni lekar podnosioca predstavke nije ni pomenuo Hepatitis C.

22. Podnosilac predstavke je 25. januara 2007. godine počeo štrajk glađu.

23. Podnosioca predstavke je 8. februara 2007. godine pregledao njegov privatni lekar, koji je preporučio da ga pregleda specijalista za infektivne bolesti. Te konsultacije su obavljene 13. februara 2007. godine, kada je podnosilac predstavke obavio dalje analize krvi.

24. Zbog posledica štrajka glađu, podnosilac predstavke je 1. marta 2007. godine prebačen u Zatvorsku bolnicu u Beogradu, zbog povećanja enzima u jetri. Međutim, on je odbio da ga pregleda bolničko osoblje, tvrdeći da se zarazio Hepatitisom za vreme njegovog poslednjeg boravka u toj bolnici. Advokat podnosioca predstavke je 19. marta 2007. godine zatražio od suda da on bude vraćen u Okružni zatvor u Novom Sadu, a 28. marta 2007. godine nadležni organi su postupili u skladu sa tim zahtevom. Pošto je otpušten iz Zatvorske bolnice u Beogradu, lekari su zaključili da nema tragova gladovanja i da podnosilac predstavke pati zbog uzimanja droga.

25. Po povratku, ponovo ga je pregledao specijalista za infektivne bolesti, koji je na osnovu daljih analiza krvi zaključio da su mu se enzimi jetre uvećali i da treba da mu se uradi biopsija jetre, što je učinjeno 23. aprila 2007. godine. Biopsijom je utvrđeno da podnosilac predstavke pati od hroničnog Hepatitisa C sa minimalnom aktivnošću i minimalnom fibrozom. U maju 2007. godine,

uzorci su poslani na dodatna ispitivanja da se odredi njegov genotip i kako bi počeo anti-virusni tretman.

26. Podnosilac predstavke je 7. juna 2007. godine pušten iz pritvora, pre nego što su završena ispitivanja genotipa i pre nego što je počelo njegovo lečenje.

27. Prema lekarskom izveštaju od januara 2008. godine, pošto je podnosilac predstavke prošao anti-viralni tretman, njegova infekcija je bila u povlačenju.

II. RELEVANTNO DOMAĆE PRAVO

28. Relevantne odredbe Zakonika o krivičnom postupku (objavljen u *Službenom listu SRJ*, br. 70/01, 68/02, 58/04, 115/05 i 40/07) na snazi u relevantnom vremenu glase kako sledi:

Član 136.

„Ako postoje okolnosti koje ukazuju da okrivljeni može pobeći, kriti se, otići u nepoznato mesto ili u inostranstvo, sud mu može, na osnovu obrazložene rešenja, zabraniti da napušta mesto prebivališta...

Stranke se mogu žaliti na donošenje, proširenje ili ukidanje ... [navedene mere]... a Državni tužilac može, takođe, da se žali na rešenje kojim se odbija njegov predlog za [njenu] primenu. Sudsko veće ... odlučuje po žalbi ... [u roku od tri dana]... Žalba ne obustavlja izvršenje rešenja...”

Član 137.

„Okrivljeni koji će biti pritvoren ili je već pritvoren samo na osnovu okolnosti koje ukazuju da će pobeći ... [ili ako je propisno pozvan na sud, a jasno je da izbegava da dođe na glavno ročište] ..., može ostati na slobodi ili može biti pušten pod uslovom da on lično, ili neko drugo lice u njegovo ime, da kauciju kojom se garantuje da on neće pobeći do završetka krivičnog postupka i da okrivljeni sam obeća da se neće kriti ili promeniti mesto prebivališta bez dozvole.”

Član 140. stav 1.

„Rešenje o kauciji pre ili u toku [sudske] istrage donosi istražni sudija. Posle podizanja optužnice rešenje donosi predsednik veća a [kasnije] na glavnom ročištu samo veće.”

Član 142.(2)

„U svrhe nesmetanog vođenja krivičnog postupka... protiv lica za koje se osnovano sumnja da je počinilo krivično delo, može se naložiti pritvor ako se:

(1) Krije ili ako se ne može utvrditi njegov identitet, ili ako postoje druge okolnosti koje jasno ukazuju na rizik od bekstva;...”

Član 143.

„Pritvor se određuje rešenjem nadležnog suda...

Rešenje o pritvoru će se uručiti licu na koje se odnosi u trenutku lišavanja slobode, ali najkasnije u roku od 24 časa...

Pritvoreno lice može uložiti žalbu sudskom veću protiv rešenja o pritvoru u roku od 24 časa od trenutka prijema istog. Žalba, rešenje o pritvoru i drugi spisi će odmah biti prosleđeni sudskom veću. Žalba ne odlaže izvršenje [osporavanog] rešenja...

U situaciji o kojoj je reč ... [u gornjem tekstu,] ... sudsko veće donosi rešenje po žalbi u roku od 48 sati.”

Član 389. stav 4.

„Ako je tuženi u pritvoru do suđenja, drugostepeni sud razmatra nastavak razloga za tu meru i odlučuje da li da ga produži.

Protiv tog rešenja žalba nije dozvoljena.”

29. Relevantne odredbe Zakona o izvršenju krivičnih sankcija (objavljen u *Službenom glasniku RS*, broj 85/05) glase kako sledi:

Član 101.

„Osuđeni uživa besplatnu zdravstvenu zaštitu.

Osuđeni kome se u zavodu ne može pružiti odgovarajuća zdravstvena zaštita upućuje se u Specijalnu zatvorsku bolnicu ili drugu zdravstvenu ustanovu, a trudnica radi porođaja u porodilište.

Vreme provedeno na lečenju uračunava se u kaznu zatvora.”

Član 102.

„Lečenje osuđenog se sprovodi uz njegov pristanak.

Prisilno hranjenje osuđenog nije dozvoljeno.”

Član 245.

„Primenu mere pritvora nadzire predsednik okružnog suda na čijem je području sedište zavoda u kome se izvršava pritvor.”

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANA 3. KONVENCIJE

30. Podnosilac predstavke se žalio prema članu 3. Konvencije zbog navodno neodgovarajućeg lečenja koje mu je pruženo za vreme pritvora. Navedena odredba glasi:

„Niko ne sme biti podvrgnut mučenju, ili nečovečnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.”

31. U svojim pisanim zapažanjima Sudu od 30. januara 2008. godine, podnosilac predstavke se prvi put, takođe, žalio i na opšte uslove pritvora, uključujući i veličinu ćelije i dozvoljene šetnje.

32. Sud podseća da, u vezi sa pritužbama koje nisu sadržane u inicijalnoj predstavki, protok roka od šest meseci se ne prekida do datuma kada se pritužba podnosi po prvi put (vidi Allan protiv Ujedinjenog Kraljevstva (odluka), broj 48539/99, 28. avgust 2001. godine).

33. S obzirom da je podnosilac predstavke pušten na slobodu 7. juna 2007. godine i da je svoju pritužbu na opšte uslove pritvora izneo tek gore navedenog dana, proizlazi da je ovaj deo pritužbe podnet van roka i da se mora odbaciti u skladu sa članom 35. st. 1. i 4. Konvencije.

34. Shodno tome, prilikom razmatranja pritužbe podnosioca predstavke prema članu 3., Sud će uzeti u obzir samo adekvatnost lečenja koje mu je pruženo u pritvoru.

A. Dopuštenost

35. Vlada je iznela da je podnosilac propustio da iscrpi domaća pravna sredstva. Ne oslanjajući se ni na jednu odredbu domaćeg prava, ona je tvrdila da se on mogao žaliti predsedniku Okružnog suda, kao i zatvorskim ili bolničkim organima.

36. Podnosilac predstavke se sa tim nije složio. On je tvrdio da je više puta obavestio nadležni sud o svom zdravstvenom stanju, ali uzalud.

37. Sud podseća da pravilo iscrpljenja domaćih pravnih sredstava sadržano u članu 35. stav 1. Konvencije zahteva da se podnosilac predstavke uobičajeno pozove na pravna sredstva koja su dostupna i dovoljna da obezbede naknadu u vezi sa navodnim povredama (vidi, među mnogim drugim autoritetima, Akdivar protiv Turske, 16. septembar 1996. godine, stav 65., Izveštaji o presudama i odlukama 1996-1V). Postojanje predmetnih pravnih sredstava mora biti dovoljno sigurno ne samo u teoriji već i u praksi, a ako nije tako ne postoji dovoljna pristupačnost i delotvornost (isto).

38. U oblasti iscrpljenja domaćih pravnih sredstava, postoji podela tereta dokaza. Vlada koja tvrdi da pravno sredstvo nije iscrpljeno, ima obavezu da uveri Sud da je to sredstvo bilo delotvorno i raspoloživo, i u teoriji i u praksi, u relevantnom trenutku, drugim rečima, da je bilo dostupno, da je moglo da obezbedi naknadu u vezi sa pritužbama podnosioca predstavke i da je nudilo razumne izgledе za uspeh. Međutim, kada je uslov tog tereta dokazivanja ispunjen, podnosilac predstavke je dužan da dokaže da je pravno sredstvo na koje se država pozvala zapravo bilo iscrpljeno, ili da je zbog nekog razloga bilo neadekvatno ili nedelotvorno u konkretnim okolnostima predmeta, ili da su

postojale posebne okolnosti koje su podnosioca odnosno podnositeljku predstavke oslobađale tog zahteva (isto, stav 68).

39. Sud naglašava da je odlučujuće pitanje prilikom procene delotvornosti nekog pravnog sredstva u vezi sa žalbom zbog zlostavljanja to da li podnosilac predstavke može tu pritužbu podneti domaćim sudovima kako bi dobio neposrednu i blagovremenu naknadu, a ne samo posrednu zaštitu prava zajemčenih članom 3. Konvencije. Pravno sredstvo može biti i preventivno i kompenzatorno u slučajevima kada se lica žale na zlostavljanje u pritvoru ili na njegove uslove (vidi Melnik protiv Ukrajine, broj 72286/01, stav 68., 28. mart 2006. godine).

40. Ako se vratimo na predmetni slučaj, Sud primećuje da se, sa jedne strane, u svojim podnescima Okružnom sudu, advokat podnosioca predstavke često žalio na neodgovarajuće lečenje koje je njen klijent imao u pritvoru (vidi u gornjem tekstu, stav 16). Sa druge strane, Vlada nije navela nijednu odredbu domaćeg prava koja bi podnosiocu predstavke osigurala, uz razumne izgleda na uspeh, naknadu zbog njegove žalbe prema Konvenciji.

41. Izvršenje mera pritvora je u Srbiji regulisano Zakonikom o krivičnom postupku i Zakonom o izvršenju krivičnih sankcija. Prema članu 245. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, izvršenje mere pritvora podleže nadzoru od strane predsednika Okružnog suda koji ima teritorijalnu nadležnost na teritoriji gde se nalazi pritvorski objekat. Međutim, gore navedeno zakonodavstvo ne predviđa žalbeni postupak – pred sudom ili upravnim organom – koji bi zadovoljio zahteve delotvornosti u vezi sa pritužbama koje se odnose na pritvorske uslove ili lečenje pruženo zatvorenici.

42. Kada ne postoji domaća sudska praksa koja bi podržala njihove argumente, Sud mora da zaključi da Vlada nije pokazala da postoji delotvorni lek dostupan podnosiocu predstavke u vezi sa njegovom žalbom po Konvenciji prema članu 3. Konvencije. Shodno tome, prigovor Vlade se mora odbaciti.

43. Sud dalje primećuje da ova pritužba nije očigledno neosnovana u okviru smisla člana 35. stav 3. Konvencije. On, takođe, primećuje da nije ni nedopuštena po nekom drugom osnovu. Prema tome, ona se mora proglasiti dopuštenom.

B. Osnovanost

1. Argumenti Vlade

44. Vlada je navela da je podnosilac predstavke za vreme pritvora pregledan 270 puta u Okružnom zatvoru u Novom Sadu, kao i od strane specijalista. Dalje, on je osam puta bio smešten u Zatvorsku bolnicu u Beogradu. Osim

toga, još od januara 2006. godine, podnosilac predstavke je imao redovne kontrole kod svog privatnog lekara i svaki put mu je omogućeno da prima terapiju koju mu je on odredio. S tim u vezi, Vlada je istakla da je važno da pritvoreni ci mogu da obavljaju lekarske kontrole van zatvorskog režima, što je u potpunosti osigurano u slučaju podnosioca predstavke.

45. Vlada je potvrdila da je podnosilac predstavke bio dobrog zdravlja kada je pritvoren i da mu je zdravlje pogoršano za vreme pritvora. Najveći deo vremena, on je patio od depresije i uznemirenosti, delom zbog njegove ranije istorije bolesti, a delom u vezi sa duševnom patnjom zbog samog pritvora. Zbog psiholoških problema, podnosioca predstavke su, međutim, lečila tri psihijatra.

46. Podnosiocu predstavke je 6. decembra 2006. godine ustanovljena dijagnoza Hepatitisa C, a Vlada nije sporila da se on tim virusom zarazio u pritvoru. Međutim, po njenom mišljenju, njemu je pruženo odgovarajuće lečenje pošto ga je odmah pregledao specijalista za infektivne bolesti, koji ga je uputio u Klinički centar u Novom Sadu na ispitivanje. U vezi sa lekarskom negom koja je podnosiocu predstavke pružena u martu 2007. godine u Zatvorskoj bolnici u Beogradu, Vlada je navela da podnosilac predstavke nije samo počeo štrajk glađu, koji je prouzrokovao dodatno pogoršanje njegovog stanja, već je odbio i da ga pregleda bolničko osoblje, tvrdeći da se inficirao kad je tamo boravio poslednji put. Po mišljenju Vlade, ova druga informacija se ne može van razumne sumnje utvrditi.

47. Najzad, Vlada je podsetila na mišljenje Komiteta za sprečavanje mučenja za vreme njegove posete Srbiji tokom 2004. godine, kada to telo nije utvrdilo nijedan poseban problem infekcija Hepatitisom C u srpskim zatvorima i primetilo da je „osoblje zatvora izgledalo posvećeno pružanju najbolje moguće brige pacijentima”.

2. Argumenti podnosioca predstavke

48. Podnosilac predstavke je tvrdio da njegovo lečenje od Hepatitisa C nije bilo odgovarajuće. Bilo je potrebno nekoliko meseci da ga po prvi put pregleda specijalista, a njegovo lečenje od ovog virusa nije ni počelo pre nego što je pušten iz pritvora sedam meseci posle dijagnoze. Štaviše, u toku štrajka glađu nisu mu davani neophodni vitamini, lekovi ni čaj.

49. U vezi sa lečenjem u Zatvorskoj bolnici u Beogradu, podnosilac predstavke je tvrdio da mu je jedan lekar dao pogrešnu dijagnozu narkomana – što nikada nije utvrđeno za vreme njegovih ranijih boravaka u toj bolnici. On je, takođe, tvrdio da se inficirao Hepatitisom C za vreme svog poslednjeg boravka u toj bolnici, zbog čega je odbio dalje analize krvi.

3. Relevantna načela

50. Sud ponavlja da član 3. Konvencije štiti jednu od najosnovnijih vrednosti demokratskog društva. On u potpunosti zabranjuje mučenje ili nečovечно ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje, bez obzira na okolnosti i ponašanje žrtve (vidi, *Labita protiv Italije*, 6. april 2000. godine, stav 119, *Izveštaji 2000-IV*). To zlostavljanje mora imati minimalni nivo jačine da bi potpadalo u delokrug člana 3. Konvencije. Procena tog minimalnog nivoa je relativna. Ona zavisi od svih okolnosti predmeta, kao što su trajanje postupanja, njegovo fizičko i duševno dejstvo i, u nekim slučajevima, pol, uzrast i zdravstveno stanje žrtve (vidi, među drugim autoritetima, *Irska protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 18. januar 1978. godine, stav 162., serija A broj 25). Iako je svrha takvog postupanja faktor koji se uzima u obzir, a posebno pitanje da li se nameralo da se žrtva ponizi, nepostojanje bilo koje takve namere ne vodi neizbežno zaključku da nije došlo do povrede člana 3. (vidi, *Peers protiv Grčke*, broj 28524/95, stav 74., ECHR 2001-III; *Valašinas protiv Litvanije*, broj 44558/98, stav 101, ECHR 2001-VIII; *Cenbauer protiv Hrvatske*, broj 73786/01, stav 43., ECHR 2006-III).

51. Sud stalno naglašava da predmetna patnja mora u svakom slučaju preći onu koja je neizbežno povezana sa zakonitim lišenjem slobode. Uprkos tome, u svetlu člana 3. Konvencije, Država mora obezbediti da se neko lice pritvori prema uslovima koji su u skladu sa poštovanjem ljudskog dostojanstva, da način i metod izvršenja te mere ne izlažu pojedinca bolu ili teškoćama koji prevazilaze neizbežan nivo patnje svojstvene pritvoru, i da su, s obzirom, na praktične zahteve zatvora, zdravlje i dobrobit tog lica obezbeđeni (vidi, *Kudla protiv Poljske [VV]*, broj 30210/96, st. 92–94., ECHR 2000-XI), uz odredbu obavezne lekarske pomoći i lečenja (vidi, *mutatis mutandis*, *Aerts protiv Belgije*, 30. jul 1998. godine, st. 64 i redom, *Izveštaji 1998-V*).

52. U izuzetnim slučajevima, kada pritvoreno lice zbog zdravstvenih razloga ne može biti uopšte pritvoreno, prema Članu 3. može se zahtevati da ono bude pušteno na slobodu pod određenim uslovima (vidi, *Papon protiv Francuske* (broj 1) (odluka), broj 64666/01, ECHR 2001-VI, i *Priebke protiv Italije* (odluka), broj 48799/99, 5. april 2001. godine). Međutim, član 3. se ne može tumačiti u smislu da utvrđuje opštu obavezu da se pritvorena lica puštaju na slobodu na osnovu zdravstvenog stanja. On pre nameće obavezu za Državu da zaštiti fizičko stanje lica lišenih slobode. Sud prihvata da lekarska pomoć dostupna u zatvorskim bolnicama ne mora uvek biti na istom nivou kao pomoć koju nude najbolje zdravstvene ustanove za širu javnost. Uprkos tome, kao što je rečeno u gornjem tekstu, Država mora da obezbedi da zdravlje i dobrobit pritvorenih lica budu osigurani na odgovarajući način (vidi, predmet *Kudla*,

citiran u gornjem tekstu, st. 94., ECHR 2000-XI; vidi, takođe, Hudla protiv Švajcarske, 28. januar 1994. godine, serija A broj 280-A, mišljenje Komisije, str. 15–16., stav 79 i Kalashnikov protiv Rusije, broj 47085/99, st. 95 i 100., ECHR 2002-VI).

4. Ocena suda

53. Da bi se utvrdilo da li je podnosilac predstavke dobio neophodnu lekarsku pomoć dok je bio u pritvoru, presudno je da se utvrdi da li su mu državni organi pružili dovoljan lekarski nadzor radi blagovremene dijagnoze i lečenja njegove bolesti (vidi, Popov protiv Rusije, broj 26853/04, stav 211., 13. jul 2006. godine i Mechenkov protiv Rusije, broj 35421/05, stav 102., 7. februar 2006. godine).

54. U vezi sa dijagnozom njegovog Hepatitisa C, Sud ne vidi nijedan dokaz koji ukazuje da organi nisu obezbedili neodložno otkrivanje njegove infekcije. Štaviše, kao što je očigledno iz spisa predmeta, podnosilac predstavke je otkrio svoju infekciju na osnovu dobrovoljnog poverljivog savetovanja, koje mu je pruženo u pritvoru kao deo projekta za podizanje svesti javnosti o infekcijama HIV-a i Hepatitisa (vidi stav 20. u gornjem tekstu). U nedostatku bilo kakvih očiglednih simptoma ili suprotne tvrdnje, Državi se, prema tome, ne može prebacivati zato što njegova bolest nije blagovremeno dijagnostikovana.

55. Podnosilac predstavke se, međutim, žalio da nije hitno i adekvatno lečen, pošto mu je bolest otkrivena. Sud primećuje da je hronični hepatitis bolest koja prvenstveno napada jetru i da vremenom može dovesti do ciroze jetre, karcinoma jetre i smrti. S tim u vezi, Sud ponavlja da je važno da se podnosilac predstavke podvrgne odgovarajućoj proceni stanja njegovog zdravlja kako bi dobio odgovarajuće lečenje. U ovom slučaju, takva procena se može ostvariti biopsijom jetre i odgovarajućim analizama krvi (vidi Testa protiv Hrvatske, broj 20877/04, stav 52., 12. jul 2007. godine).

56. Sud primećuje da je podnosiocu predstavke dijagnoza ustanovljena negde krajem novembra ili početkom decembra 2006. godine, što je činjenica oko koje se strane spore. Pošto prilikom pregleda pacijenta od 1. decembra 2006. godine, privatni lekar Podnosioca predstavke nije spomenuo takvu dijagnozu (vidi stav 21. u gornjem tekstu), Sud pretpostavlja da je dijagnoza infekcije podnosioca predstavke zaista ustanovljena 6. decembra 2006. godine.

57. Posle tog datuma, izgleda da je podnosilac predstavke prvi put pregledan u februaru 2007. godine i od strane svog privatnog lekara i od specijaliste za infektivne bolesti (vidi stav 23. u gornjem tekstu). Do tog vremena on je već počeo štrajk glađu zbog čega su se njegovi enzimi jetre povećali i zbog čega nije bio spreman za hitnu biopsiju jetre, što je i pored toga bilo bitno

za utvrđivanje već postojeće povrede njegove jetre i neophodnog toka lečenja. Zbog toga je on prebačen u Zatvorsku bolnicu u Beogradu, gde je odbio da ga bolničko osoblje pregleda, jer je tvrdio da je infekciju Hepatitisa zaradio kad je tu boravio poslednji put. Na zahtev samog podnosioca predstavke, vraćen je u Zatvorsku bolnicu u Novom Sadu, gde je u aprilu 2007. godine pristupio biopsiji jetre, daljim analizama krvi i pregledima specijalista (vidi stav 25. u gornjem tekstu). U vreme kada je pušten iz pritvora, 7. juna 2007. godine, rezultati daljih analiza krvi koje bi omogućile podnosiocu predstavke da počne antivirusno lečenje, još nisu bili kompletni.

58. Tačno je da u periodu od sedam meseci od kada mu je ustanovljena dijagnoza Hepatitisa C, pa do puštanja iz pritvora, podnosilac predstavke nije počeo lečenje Hepatitisa C lekovima. Međutim, u tom periodu on je obavio biopsiju jetre, brojne analize krvi i pregledan je od strane lekara specijalista (uporedi i suprotstavi sa predmetom Testa, citiranim u gornjem tekstu, stav 52. i Poghosyan protiv Gruzije, broj 9870/07, stav 57., 24. februar 2009. godine). Uprkos tome, Sud smatra da je za žaljenje da je proteklo dva meseca pre nego što je podnosioca predstavke pregledao prvi specijalista za infektivne bolesti, 13. februara godine, uprkos činjenici da je, izgleda, u to vreme bio pod nadzorom njegovog privatnog lekara.

59. Međutim, Sud bi primetio da je, time što je štrajkovao glađu i odbijao da ga pregledaju u bolnici, podnosilac predstavke sam značajno odložio identifikaciju povrede njegove jetre, što je već dokazao. On je time pokazao malu ili nikakvu brigu za stanje svog zdravlja, pa se nadležne vlasti teško mogu smatrati odgovornim što je njegovo stanje otežano u tom periodu.

60. Sudu je poznato da je Hepatitis C ozbiljna bolest i, čak i fatalna bolest, ako se ne leči. Međutim, on smatra da su u ovom predmetu nadležne vlasti pokazale dovoljno marljivosti, pružajući podnosiocu predstavke neodložnu i neprekidnu lekarsku negu kao i mogućnost da se utvrdi dokle je bolest već napredovala.

61. U svetlu gore navedenog, ne može se reći da nadležne vlasti nisu pružile podnosiocu predstavke odgovarajuću ili dovoljnu lekarsku brigu. Prema tome, Sud zaključuje da nije bilo povrede člana 3. Konvencije.

I. NAVODNA POVREDA ČLANA 5. STAV 3. KONVENCIJE

62. Podnosilac predstavke se zatim žalio da je dužina njegovog pritvora pre suđenja bila prekomerna, što je povreda člana 5. stava 3. Konvencije, koji u relevantnom delu glasi kako sledi:

„Svako ko je uhapšen ili lišen slobode shodno odredbama iz stava 1.v ovog člana ima... pravo da mu se sudi u razumnom roku ili da bude pušten na slobodu do suđenja. Puštanje na slobodu može se usloviti jemstvima da će se lice pojaviti na suđenju.”

63. Vlada je osporila tu tvrdnju.

A. Dopuštenost

64. Sud smatra da ova pritužba nije očigledno neosnovana u smislu člana 35. stav 3. Konvencije. Nisu utvrđene druge osnovi da se proglasi nedopuštenom.

B. Osnovanost

1. Period koji bi trebalo uzeti u obzir

65. Sud ponavlja da, prilikom utvrđivanja dužine pritvora do suđenja prema članu 5. stav 3. Konvencije, period koji se uzima u razmatranje počinje na dan kada je okrivljeni pritvoren, a završava na dan kada se utvrdi krivica, čak i kada to učini samo prvostepeni sud (vidi, Panchenko protiv Rusije, broj 45100/98, stav 91., 8. februar 2005. godine i Labita, citiran u gornjem tekstu, st. 145. i 147).

66. Štaviše, u vezi sa bitnom vezom između člana 5. stav 3. Konvencije i stava 1(v) tog člana, lice osuđeno u prvoj instanci ne može se smatrati pritvorenim „kako bi se izvelo pred nadležno pravno telo zbog osnovane sumnje da je počinilo krivično delo”, ako je navedeno u kasnijoj odredbi, ali je u tom položaju prema članu 5. stav 1(a), koji odobrava lišenje slobode „posle osude nadležnog suda” (vidi Panchenko, citiran u gornjem tekstu, stav 93, i Kudla protiv Poljske [VV], broj 30210/96, stav 104., ECHR 2000-XI). Međutim, prilikom procene razumne dužine pritvora podnosioca predstavke do suđenja, Sud treba da izvrši celokupnu ocenu ukupne dužine pritvora prema članu 5. stav 3. Konvencije (vidi Solmaz protiv Turske, broj 27561/02, st. 36–37., ECHR 2007-... (izvodi).

67. Shodno tome, u ovom predmetu se period koji treba razmatrati sastoji od tri posebna dela: (1) od 6. februara 2004. godine kada je podnosilac predstavke pritvoren do njegove osude 9. novembra 2004. godine; (2) od 15. juna 2005. godine kada je osuda podnosioca predstavke ukinuta po žalbi do kasnije osude 18. maja 2006. godine; i (3) od 6. decembra 2006. godine kada je druga osuda ukinuta po žalbi do puštanja na slobodu 7. juna 2007. godine.

68. Sveobuhvatnom ocenom ukupnog perioda prema članu 5. stav 3. Konvencije, Sud zaključuje da u predmetnom slučaju period koji treba uzeti u obzir iznosi približno dve godine i dva meseca.

2. Argumenti stranaka

(a) Vlada

69. Vlada je naglasila da 2003. godine podnosilac predstavke nije bio dostupan policiji, zbog čega je nadležni sud zakonito naložio da ostane u pritvoru. Posle toga je njegov pritvor redovno produžavan zbog opasnosti od bekstva, što se nije moglo isključiti s obzirom na maksimalnu kaznu za krivično delo za koje je on bio optužen, kao i zbog njegovog ponašanja pre nego što je lišen slobode 6. februara 2004. godine.

70. Vlada je dalje iznela da su domaći sudovi temeljno razmotrili predloge podnosioca predstavke da bude pušten na slobodu uz jemstvo. Međutim, ti predlozi su odbijeni zato što su predloženi iznosi bili nedovoljni da garantuju da će podnosilac predstavke prisustvovati ročištima, posebno imajući na umu da je on nezakonito stekao oko deset puta više od ponuđenog iznosa.

71. Organi su, takođe, pažljivo razmotrili predlog podnosioca predstavke da bude pušten na slobodu iz pritvora zbog neodgovarajućeg lečenja, i zaključili da nije bilo dovoljno dokaza koji bi ukazali da bi zdravstveno stanje podnosioca predstavke moglo opravdati puštanje na slobodu. Najzad, u pravosnažnoj presudi od 7. juna 2007. godine, Okružni sud je odlučio da podnosioca predstavke pusti na slobodu, pod određenim uslovima, prvenstveno zbog njegovog zdravstvenog stanja.

(b) Podnosilac predstavke

72. Podnosilac predstavke je tvrdio da nadležne vlasti nisu dokazale njegovu nameru da pobegne, čime je njegovo pritvaranje lišeno bilo kakvog zakonskog osnova. Takođe, prilikom produžavanja pritvora, trebalo je da sudovi uzmu u obzir njegovo zdravstveno stanje i druge relevantne faktore. Njegovi predlozi za jemstvo su odbijeni bez opravdanog razloga, čime je istovremeno prekršeno njegovo pravo na pretpostavku nevinosti.

3. Ocena Suda

(a) Opšta načela

73. Prema praksi Suda, pitanje da li je period pritvora opravdan ne može se procenjivati *in abstracto*. Da li je opravdano da se neki okrivljeni zadrži u pritvoru mora se proceniti u svakom slučaju prema posebnim karakteristikama predmeta. Produženi pritvor može biti opravdan samo ako postoje posebne naznake stvarnog zahteva javnog interesa koji, bez obzira na pretpostavku nevinosti, prevagne nad pravilom poštovanja slobode pojedinca (vidi, među drugim

autoritetima, MsKau protiv Ujedinjenog Kraljevstva [VV], broj 543/03, stav 42., ECHR 2006-X, i Kudla, citiran u gornjem tekstu, stav 110).

74. Sud dalje primećuje da je prvenstveno na nacionalnim organima da obezbede da, u datom predmetu, pritvor optuženog lica do suđenja ne prede razumno dužinu (vidi, među mnogim drugim autoritetima, Vrenčev protiv Srbije, broj 2361/05, stav 73., 23. septembar 2008. godine). U tom smislu, oni moraju razmotriti sve činjenice za i protiv postojanja stvarnog zahteva javnog interesa koji opravdava, uz dužno poštovanje pretpostavke nevinosti, odstupanje od pravila poštovanja slobode pojedinca, i obrazložiti ih u odlukama kojima se odbijaju molbe za puštanje na slobodu. Bitno je, na osnovu razloga datih u tim odlukama i stvarnih činjenica koje su podnosioci predstavki naveli u njihovim žalbama, da je Sud pozvan da odluči da li je bilo povrede člana 5. stav 3. Konvencije (vidi, Labita, citiran u gornjem tekstu, stav 152).

75. Stalno postojanje opravdane sumnje da je uhapšeno lice počinilo neki prekršaj je uslov više *sine qua non* za zakonitost produženog pritvora, ali to posle određenog proteka vremena nije dovoljno. U takvim predmetima, Sud mora da utvrdi da li drugi razlozi koje su naveli pravosudni organi i dalje opravdavaju lišavanje slobode. Kad god su takvi razlozi „relevantni” i „dovoljni”, Sud, takođe, mora utvrditi da li su nadležni nacionalni organi pokazali „posebnu marljivost” u vođenju postupka (vidi, Labita, citiran u gornjem tekstu, stav 153.). Teret dokaza u ovim pitanjima ne treba prebacivati na pritvoreno lice njegovim obavezivanjem dokazivanja postojanja razloga koji garantuju puštanje na slobodu (vidi, Ilijikov protiv Bugarske, broj 33977/96, stav 85., 26. jul 2001. godine).

(b) Primena gore navedenih načela u konkretnom slučaju

76. Kao što je u gornjem tekstu primećeno, podnosilac predstavke je bio u pritvoru do suđenja dve godine i dva meseca, što je period koji može biti problem prema Konvenciji (vidi, na primer, Dolasiński protiv Poljske, broj 6334/02, stav 35., 19. decembar 2006. godine; Bárkányi protiv Mađarske, broj 37214/05, stav 27., 30. jun 2009. godine, Doronin protiv Ukrajine, broj 16505/02, stav 61., 19. februar 2009. godine).

77. Domaći organi su mu redovno produžavali pritvor. Međutim, svaka periodična odluka sadržavala je isti razlog – opasnost od bekstva – zbog činjenice što podnosilac predstavke nije bio dostupan organima u 2003. godini i da su morali da izdaju međunarodnu poternicu. Podnosilac predstavke je osporio ove činjenice, tvrdeći da je dao svoju privremenu adresu organima i da je, kad je saznao za poternicu, otišao u lokalnu policijsku stanicu.

78. Kako god da je, Sud smatra da je mogućnost bekstva mogla biti prihvatljivo opravdanje da se podnositelj predstavke u početku pritvori. Međutim, potreba da se nastavi sa lišenjem slobode ne može se procenjivati samo sa apstraktne tačke gledišta. Kako vreme prolazi, nadležni organi moraju razmatrati ovo pitanje pozivajući se na jedan broj drugih relevantnih faktora koji mogu ili potvrditi postojanje opasnosti od bekstva ili da ta opasnost bude tako mala da ne može opravdati pritvor do suđenja (vidi, među mnogim drugim autoritetima, Letellier protiv Francuske, 26. jun 1991. godine, stav 43., Serija A broj 207 i Panchenko protiv Rusije, citiran u gornjem tekstu, stav 106).

79. U predmetu podnosioca predstavke, međutim, obrazloženja sudova se nisu menjala protekom vremena tako da prikažu novu situaciju, a nisu ni potvrdila da li je ovaj osnov i dalje važio u kasnijoj fazi postupka (vidi, Bykov protiv Rusije [VV], broj 4378/02, stav 64., ECHR 2009-...). Umesto toga, organi su koristili uobičajene formulacije, stalno se pozivajući na početne poteškoće pri utvrđivanju boravka podnosioca predstavke.

80. Dalje, kada je podnosiocu predstavke produžavan pritvor, organi nisu razmatrali alternativne mogućnosti za obezbeđenje njegovog prisustva na suđenju, kao što su, na primer, plenidba njegovih putnih isprava. Štaviše, njegove molbe da bude pušten su odbijane čak i posle pritvora koji je bio isti kao i tri četvrtine zatvorske kazne koja mu je određena obema – konačno ukinutim – presudama i uprkos njegovom pogoršanom zdravstvenom stanju.

81. Iz gore navedenih razloga, Sud smatra da su organi produžili pritvor podnosiocu predstavke iz razloga koji se ne mogu smatrati „dovoljnim” čime se ne može opravdati što je podnositelj predstavke bio neprekidno lišen slobode u periodu od preko dve godine. Prema tome, nije neophodno da se razmatra da li je postupak protiv njega vođen sa dovoljno marljivosti.

82. Prema tome, došlo je do povrede člana 5. stav 3. Konvencije.

3. NAVODNA POVREDA ČLANA 6. STAV 1. KONVENCIJE

83. Podnositelj predstavke se najzad žalio na dužinu krivičnog postupka protiv njega. On se oslonio na član 6. stav 1. Konvencije, koji, u relevantnom delu glasi kako sledi:

„Tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ..., svako ima pravo na ... raspravu u razumnom roku pred [jednim]... sudom...”

84. Period koji treba uzeti u razmatranje počeo je 3. marta 2004. godine, kada je Konvencija stupila na snagu u odnosu na Srbiju, a završio se 7. juna 2007. godine. On je dakle trajao približno tri godine i tri meseca.

85. U tom periodu predmet je razmatran na dva nivoa nadležnosti, uključujući i vraćanje predmeta na nižu instancu. Pošto je on uključivao više okrivljenih lica i niz krivičnih dela iz oblasti finansijskog kriminala, on je imao određenu pravnu i činjeničnu složenost. Štaviše, razmatranjem spisa predmeta se ne može otkriti nedostatak marljivosti na strani sudova. Shodno tome, imajući u vidu sudsku praksu u vezi sa ovim pitanjem, Sud smatra da ukupna dužina postupka u predmetnom slučaju ne prelazi zahtev „razumnog roka”.

Proizlazi da je pritužba očigledno neosnovana i da se mora odbaciti u skladu sa članom 35. stavovi 3 i 4. Konvencije.

4. PRIMENA ČLANA 41. KONVENCIJE

86. Član 41 Konvencije predviđa:

„Kada Sud utvrdi prekršaj Konvencije ili protokola uz nju, a unutrašnje pravo Visoke strane ugovornice u pitanju omogućava samo delimičnu odštetu, Sud će, ako je to potrebno, pružiti pravično zadovoljenje oštećenoj stranci.”

A. Šteta

87. Podnosilac predstavke je tražio 42.272,30 evra (EUR) na ime materijalne štete i 116.575,80 evra na ime nematerijalne štete.

88. Vlada je te zahteve osporila.

89. Sud ne nalazi uzročnu vezu između utvrđene povrede i navodne materijalne štete. On, stoga, odbija ovaj zahtev. Međutim, on smatra da je podnosilac predstavke pretrpeo nematerijalnu štetu koja se ne može dovoljno nadoknaditi samim utvrđivanjem povrede Konvencije. S obzirom da je u predmetnom slučaju utvrđena povreda i na osnovu procene po osnovu pravičnosti, Sud stoga dodeljuje podnosiocu predstavke 1.500 evra u ovom delu.

B. Troškovi

90. Podnosilac predstavke je, takođe, tražio 26.155,98 evra na ime troškova nastalih pred domaćim sudovima i pred ovim sudom, a u vezi sa ovim zahtevom podnosilac predstavke je dostavio fakture svog advokata.

91. Vlada je te zahteve osporila.

92. Prema praksi Suda, podnosilac predstavke ima pravo na naknadu troškova samo u onoj meri u kojoj je pokazano da su oni zaista i neophodno nastali i da su opravdani u pogledu iznosa (vidi, na primer, Iatridis protiv Grčke (pravično zadovoljenje) [VV], br. 31107/96, stav 54, ECHR 2000-XI).

93. U ovom slučaju, imajući u vidu dokumenta u svom posedu i gore navedena merila, Sud smatra opravdanim da dodeli sumu od 1.500,00 evra plus eventualni porez koji bi se mogao platiti na taj iznos.

C. Zatezna kamata

94. Sud smatra da je primereno da zatezna kamata bude zasnovana na najnižoj kamatnoj stopi Evropske centralne banke uz dodatak od tri procentna poena.

IZ GORE NAVEDENIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *Proglašava* pritužbu u vezi sa neodgovarajućim lečenjem i dužinom pritvora do suđenja dopuštenom, a ostali deo predstavke nedopuštenim;

2. *Utvrdjuje* da nije došlo do povrede člana 3. Konvencije;

3. *Utvrdjuje* da je došlo do povrede člana 5. stav 3. Konvencije;

4. *Utvrdjuje*

(a) da Tužena država treba da isplati podnosiocu predstavke, u roku od tri meseca od datuma kada ova presuda postane pravosnažna, u skladu sa članom 44. stav 2. Konvencije, sledeće iznose; koji će biti pretvoreni u nacionalnu valutu Tužene države po kursu koji će važiti na dan isplate:

i) 1.500 evra (jedna hiljada pet stotina evra) na ime pretrpljene nematerijalne štete, plus porez koji se može platiti,

ii) 1.500 evra (jedna hiljada pet stotina evra) na ime troškova, plus porez koji se može naplatiti podnosiocu predstavke;

(b) da po isteku gore navedena tri meseca do isplate, treba platiti običnu kamatu na gore navedene iznose po stopi koja je jednaka najnižoj kamatnoj stopi Evropske centrale banke uz dodatak od tri procentna poena;

5. Odbija ostatak zahteva podnosioca predstavke za pravično zadovoljenje.

Sastavljeno na engleskom jeziku i dostavljeno u pisanoj formi na dan 23. februara 2010. godine u skladu sa pravilom 77. stavovi 2. i 3. Poslovnika Suda.

Sally Dollé
Sekretar

Françoise Tulkens
Predsednik

КРИВИЧНО ДЕЛО
ЗЛОУПОТРЕБА СЛУЖБЕНОГ ПОЛОЖАЈА ИЗ чл. 242. ст. 4.
У ВЕЗИ СА ст. 1. КЗРС И СВОЈСТВО ОДГОВОРНОГ ЛИЦА

ОКРИВЉЕНИ ЈЕ ИМАО СВОЈСТВО ОДГОВОРНОГ ЛИЦА У ОШТЕЋЕНОМ ПРЕДУЗЕЋУ ЈЕР ЈЕ КАО РУКОВОДИЛАЦ ГРАЂЕВИНСКИХ МАШИНА ИМАО ОВЛАШЋЕЊЕ ДА ПОДИЖЕ ГОРИВО НА БЕНЗИНСКОЈ ПУМПИ, А БЕЗ УТИЦАЈА ЈЕ ЧИЊЕНИЦА ДА ЛИ ЈЕ ПОДИЗАО СА УСМЕНИМ ОВЛАШЋЕЊЕМ РУКОВОДИОЦА ИЛИ ПИСМЕНИМ, ПА МУ ЈЕ ТИМЕ ПОВЕРЕН КРУГ ПОСЛОВА У ВЕЗИ СА ИМОВИНОМ – ГРАЂЕВИНСКОМ МАШИНОМ ОШТЕЋЕНОГ ПРЕДУЗЕЋА, ПА ПОДИГНУТО ГОРИВО ПРИПАДА ОШТЕЋЕНОМ ПРЕДУЗЕЋУ, ТЕ ЈЕ СХОДНО чл. 112. ст. 5. КЗ ИМАО СВОЈСТВО ОДГОВОРНОГ ЛИЦА.

Из образложења:

Како окривљени потрошено гориво није оправдао радом грађевинске машине, то је прекорачио границе својих службених овлашћења и у спорном периоду извршио кривично дело злоупотреба службеног положаја из чл. 242. ст. 4. у вези ст. 1. КЗ (радња извршења кривичног дела је била у току 2003–2004. године).

Сходно наведеном, уважавањем жалбе основног јавног тужиоца, преиначена је пресуда првостепеног суда, а којом је окривљени ослобођен од оптужбе да је извршио кривично дело из чл. 242. ст. 4. у вези ст. 1. КЗРС, применом чл. 355. т. 1. ЗКП тако да се исти окривљени оглашава кривим због наведеног кривичног дела.

(Пресуда Основног суда у Ужицу К 54/10 од 17. јуна 2010. и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж 4928/10 од 6. децембра 2010.)

**КРИВИЧНО ДЕЛО УБИСТВО У ПОКУШАЈУ ИЗ чл. 113.
У ВЕЗИ СА чл. 30. КЗ И НУЖНА ОДБРАНА – чл. 19. КЗ**

У СИТУАЦИЈИ КАДА ЈЕ ОШТЕЋЕНИ У КАФАНИ ДВА ПУТА ПРИ-
ЛАЗИО СТОЛУ ОКРИВЉЕНОГ, ИЗМЕЂУ КОЈИХ ЈЕ НАСТАЛА ВЕРБАЛНА
РАСПРАВА ОКО КОРИШЋЕЊА МУЗИКЕ, НАКОН ЧЕГА ЈЕ ОШТЕЋЕНИ
ГУРНУО СТО, КОЈИ СЕ ПРЕВРНУО НА ОКРИВЉЕНОГ, КОЈИ ЈЕ ПОТОМ
ПАО, А ЗАТИМ ГА ФИЗИЧКИ НАПАО, ПА ЈЕ ДАЉИ СУКОБ ОБУСТА-
ВЉЕН АНГАЖОВАЊЕМ ТРЕЋИХ ЛИЦА, А ПОТОМ ЈЕ ОШТЕЋЕНИ НА-
ПУСТИО КАФАНУ, УДАЉУЈУЋИ СЕ ПУТЕМ ГДЕ ЈЕ ИЗ ЈЕДНЕ ОГРАДЕ
ПОЛОМИО ЛЕТВУ, А ОКРИВЉЕНИ ИЗАШАО ИЗ КАФАНЕ, У СУСЕДСТВУ
ЈЕ ИЗ ОГРАДЕ ОДЛОМИО „КОСНИК”, ПОШАО ЗА ОШТЕЋЕНИМ, СУ-
СТИГАО ГА И УДАРИО ГА ПО ГЛАВИ НАНЕВШИ МУ ТЕШКЕ ТЕЛЕСНЕ
ПОВРЕДЕ ОПАСНЕ ПО ЖИВОТ, ТАДА СЕ ОКРИВЉЕНИ НЕ МОЖЕ ПОЗИ-
ВАТИ НА ИНСТИТУТ НУЖНЕ ОДБРАНЕ ПРЕДВИЂЕН У чл. 19. КЗ.

Из образложења:

Дакле, сукоб у кафани је изазвао оштећени, њихов сукоб је престао,
па како се оштећени удаљио, тиме је његов напад на окривљеног престао,
па се радња окривљеног има квалификовати као кривично дело убиство у
покушају из чл. 113 у вези чл. 30 КЗ.

(Пресуда Вишег суда у Чачку К 64/10 од 29. септембра 2010. и пресуда Апе-
лационог суда у Крагујевцу Кж 5981/10 од 31. јануара 2011.)

СУЂЕЊЕ У ОДСУСТВУ – чл. 304. ст. 2. ЗКП

ПРАВИЛНО ЈЕ ВЕЋЕ ПРВОСТЕПЕНОГ СУДА ДОНЕЛО РЕШЕЊЕ
КОЈИМ СЕ ОДБИЈА ПРЕДЛОГ ПУНОМОЋНИКА ОШТЕЋЕНОГ КАО
ТУЖИОЦА ДА СЕ ОКРИВЉЕНОМ СУДИ У ОДСУСТВУ У ПРЕДМЕТУ ...
ЈЕР НАЛАЗИ ДА НИСУ ИСПУЊЕНИ УСЛОВИ ИЗ чл. 304. ст. 2. ЗКП.

Из образложења:

Из списка се утврђује да окривљени није саслушан ни у истражном
поступку који је вођен по предлогу јавног тужиоца ни на главном претре-
су по оптужном предлогу оштећеног као тужиоца, а ни позив му није лич-
но уручен, што значи да нема доказа да окривљени зна да се против њега
води кривични поступак. Из извештаја Полицијске управе се наводи да је

теренском контролом утврђено да се окривљени скрива због низа извршених кривичних дела, те нису дошли до податка где се тренутно налази, из којих разлога му није уручен оптужни предлог, па је правилан закључак првостепеног суда да се код таквог стања ствари, не може сматрати да је окривљени у бекству, с обзиром да до сада нису предузете све радње како би се пронашао окривљени, јер је постојала могућност да се према окривљеном распише потерница у овом предмету, па тек уколико се утврди да окривљени не може бити пронађен, може се донети одлука да му се суди у одсуству.

Правилан је закључак првостепеног суда, да ни други услов за суђење у одсуству који се односи на постојање нарочито важних разлога да се окривљеном суди иако је одсутан, није испуњен с обзиром да Веће првостепеног суда није нашло ниједан разлог који би се сматрао нарочито важним, као ни да не прети застарелост кривичног гоњења.

(Решење Основног суда у Чачку Кв 458/10 од 2. децембра 2010. и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж 138/11 од 25. јануара 2011.)

КРИВИЧНО ДЕЛО НЕОВЛАШЋЕНО ДРЖАЊЕ ОПОЈНИХ ДРОГА ИЗ чл. 246а. ст. 1. КЗ И МАЊА КОЛИЧИНА ОПОЈНЕ ДРОГЕ

У СИТУАЦИЈИ КАДА ЈЕ ОКРИВЉЕНИ КОД СЕБЕ ДРЖАО ОПОЈНУ ДРОГУ МАРИХУАНУ У ЦЕЛОФАНСКОЈ КЕСИЦИ НЕТО ТЕЖИНЕ 4,12 ГРАМА И ЦЕЛОФАНСКУ КЕСИЦУ СА АМФЕТАМИНСУЛФАТОМ У СМЕШИ СА КРЕАТИНОМ НЕТО МАСЕ 8,27 ГРАМА, А У ТО ВРЕМЕ ЈЕ БИО ЗАВИСНИК ОД ОПОЈНИХ ДРОГА ТАДА СЕ ИМА СМАТРАТИ ДА ЈЕ ОКРИВЉЕНИ НЕОВЛАШЋЕНО ДРЖАО ЗА СОПСТВЕНУ УПОТРЕБУ НАВЕДЕНУ ОПОЈНУ ДРОГУ У МАЛОЈ КОЛИЧИНИ, ПА ЈЕ ИЗВРШИО КРИВИЧНО ДЕЛО НЕОВЛАШЋЕНО ДРЖАЊЕ ОПОЈНИХ ДРОГА ИЗ чл. 246а. ст. 1. КЗ.

Из образложења:

На основу наведеног основана је жалба браниоца окривљеног, па је преиначена пресуда првостепеног суда којом је окривљени оглашен кривим због кривичног дела неовлашћена производња, држање и стављање у промет опојних дрога из чл. 246а. ст. 1. КЗ, тако што је извршио кривично дело ... неовлашћено држање опојних дрога из чл. 246а. ст. 1. КЗ.

(Пресуда Вишег суда у Чачку К 85/09 од 16. фебруара 2010. и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж 2879/10 од 29. новембра 2010).

ПРЕИНАЧЕЊЕ ПРВОСТЕПЕНЕ ПРЕСУДЕ ПО СЛУЖБЕНОЈ ДУЖНОСТИ – чл. 391. ст. 1. ЗКП

У СИТУАЦИЈИ КАДА ЈЕ ПРЕСУДОМ ПРВОСТЕПЕНОГ СУДА ОКРИВЉЕНИ ОГЛАШЕН КРИВИМ ЗБОГ ПРОДУЖЕНОГ КРИВИЧНОГ ДЕЛА НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ ИЗ чл. 194. ст. 1. У ВЕЗИ чл. 61. КЗ (РАДЊЕ НАВЕДЕНЕ ПОД ТАЧКОМ 1. И 2. ИЗРЕКЕ) ИМА МЕСТА ПРЕИНАЧЕЊУ ИСТЕ А ПО СЛУЖБЕНОЈ ДУЖНОСТИ, ПОВОДОМ ЖАЛБЕ ЈАВНОГ ТУЖИОЦА У ПОГЛЕДУ ПРАВНЕ ОЦЕНЕ ДЕЛА ТАКО ДА СЕ РАДЊЕ ОКРИВЉЕНОГ ОПИСАНЕ У ИЗРЕЦИ ПРВОСТЕПЕНЕ ПРЕСУДЕ ПОД ТАЧКОМ 2. КВАЛИФИКУЈУ КАО КРИВИЧНО ДЕЛО НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ ИЗ чл. 194. ст. 1. КЗ.

Из образложења:

Изреком првостепене пресуде окривљени је оглашен кривим да је описаним радњама под тачкама 1. и 2. извршио једно продужено кривично дело насиље у породици из чл. 194. ст. 1. у вези чл. 61. КЗ. Другостепени суд налази да описане радње извршења окривљеног под тачком 1, како у оптужном акту, тако и у изреци не представљају угрожавање спокојства, телесног интегритета или душевног стања члана породице, па се нису стекли услови да окривљени буде оглашен кривим и због наведеног кривичног дела, а под тачком 2. изреке правилно су описане радње извршења кривичног дела.

Дакле, овај суд, као другостепени, је преиначио првостепену пресуду само у погледу правне оцене дела као у изреци, изостављајући радње окривљеног под тачком 1, јер је нашао да у истима нема елемената кривичног дела из чл. 194. ст. 1. КЗ, па није било ни места правној квалификацији кривичног дела из чл. 194. ст. 1. у вези са чл. 61. КЗ у продуженом трајању како је то првостепени суд закључио побијаном пресудом.

(Пресуда Основног суда у Ужицу К 771/10 од 24. маја 2010. и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж 4128/10 од 10. децембра 2010.)

КРИВИЧНО ДЕЛО НЕОВЛАШЋЕНО ДРЖАЊЕ ОПОЈНИХ ДРОГА ИЗ чл. 246а ст. 1 КЗ И ПРЕСУДА СУДА ТРЕЋЕГ СТЕПЕНА

СТУПАЊЕМ НА СНАГУ ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА КРИВИЧНОГ ЗАКОНИКА (ОД 11. СЕПТЕМБРА 2009), А УЗ ПРАВИЛНУ ПРИМЕНУ чл. 5. КЗ, ПОСТОЈИ КРИВИЧНО ДЕЛО ИЗ чл. 246а. ст. 1. КЗ САМО АКО СЕ ДРЖИ ОПОЈНА ДРОГА У МАЛОЈ КОЛИЧИНИ ЗА СОПСТВЕНЕ ПОТРЕБЕ.

Из образложења:

Пресудом првостепеног суда окривљени је ослобођен од оптужбе применом чл. 355. т. 1 ЗКП да је извршио кривично дело неовлашћено држање опојних дрога из чл. 246а. ст. 1. КЗ.

Пресудом другостепеног суда, преиначена је пресуда првостепеног суда тако да се окривљени оглашава кривим због кривичног дела неовлашћено држање опојних дрога из чл. 246а. ст. 1. КЗ.

Пресудом трећестепеног суда, одбија се као неоснована жалба браниоца окривљеног а пресуда другостепеног суда се потврђује.

За разлику од одредбе чл. 246. ст. 3. КЗ која је важила у време извршења кривичног дела, према којој је кривично дело представљало свако неовлашћено држање супстанци и препарата који су проглашени за опојну дрогу, без обзира на количину и мотиве држања (осим држања ради продаје што је било кривично дело по чл. 246. ст. 1. КЗ), Законом о изменама и допунама Кривичног законика који се примењује од 11. 09. 2009. године прописано је да кривично дело представља само оно неовлашћено држање тих препарата и супстанци које су намењене за сопствену употребу и то у мањој количини, што значи да је законодавац изменама и допунама Кривичног законика, декриминализовао у чл. 246а. КЗ неовлашћено држање опојних дрога из свих осталих разлога, осим из разлога коришћења за сопствено уживање у мањој количини.

У конкретној ситуацији, по налажењу Апелационог суда, као трећег степена, другостепени суд је сходно својим законским овлашћењима у вези са чл. 5. КЗ правилно оценио да је нови закон блажи за окривљеног, о чему је дао јасне и исцрпне разлоге које у свему прихвата и овај суд, као суд трећег степена и правилно окривљеног огласио кривим за кривично дело неовлашћено држање опојних дрога из чл. 246а. ст. 1. КЗ па су стога жалбени наводи браниоца окривљеног неосновани.

(Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж 4409/10 од 23. децембра 2010. и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж 647/11 од 2. марта 2011.)

КРИВИЧНО ДЕЛО ИЗ ЧЛ. 20. ЗАКОНА О СПРЕЧАВАЊУ НАСИЉА И НЕДОЛИЧНОГ ПОНАШАЊА НА СПОРТСКИМ ПРИРЕДБАМА

У ВРЕМЕ ПРЕДУЗЕТИХ РАДЊИ ОКРИВЉЕНОГ – ИГРАЧА НА СТАДИОНУ КОЈИ СЕ ФИЗИЧКИ ОБРАЧУНАО СА ФУДБАЛСКИМ СУДИЈОМ, НЕ МОЖЕ СЕ ПРИМЕНИТИ КРИВИЧНО ДЕЛО ИЗ ЧЛ. 20. ЗАКОНА О СПРЕЧАВАЊУ НАСИЉА И НЕДОЛИЧНОГ ПОНАШАЊА НА СПОРТСКИМ ПРИРЕДБАМА.

Из образложења:

Пресудом првостепеног суда окривљени је оглашен кривим због кривичног дела из чл. 20. Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама.

Из списка произилази да је окривљени предузео радњу као играч фудбалског клуба за време одигравања фудбалске утакмице тако што је физички напао фудбалског судију на утакмици упућујући му увредљиве речи описане у изреци а потом га ударио шаком у предео главе, док из законског описа бића кривичног дела за које је окривљени оглашен кривим произилази да учинилац овог кривичног дела може бити само оно лице које „неовлашћено уђе на спортски терен или уласком на спортски терет или део гледалишта намењен противничким навијачима изазове...”.

У поновном поступку првостепени суд ће отклонити недостатке указане овим решењем водити рачуна да Закон о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама, као Закон важећи у време извршења кривичних дела, предвиђа да учинилац кривичног дела може бити само лице које неовлашћено уђе на спортски терен, а окривљени из предмета као један од играча на терену свакако то није био, или пак уласком на спортски терен изазове насиље, физички нападне..., па ће ценећи ову околност као и чињеницу да изменама Кривичног законика које су ступиле на снагу 11. 09. 2009. у опису дела насилничко понашање из чл. 344а КЗ уопште није предвиђен „улазак на спортски терен” као радња која претходи изазивању насиља, физичком нападу, или пак физичком обрачуна са учесницима спортске приредбе, те с тим у вези и чињеницу који је Закон у смислу одредбе чл. 5. ст. 2 КЗ најблажи за учиниоца, узимајући у обзир и то да ли се евентуално у радњама окривљеног стичу елементи неког другог кривичног дела, моћи да донесе правилну и закониту одлуку и за њу дати довољне и прихватљиве разлоге.

(Пресуда Вишег суда у Чачку К 5/10 од 22. априла 2010. и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж 3351/10 од 19. новембра 2010.)

Приредио
Драган Калаба,
заменик Вишег јавног тужиоца у Чачку

**SA SEDNICE UPRAVNOG ODBORA
održane 02. 09. 2011. godine**

1. LAZIĆ JASNA (JMBG:1207984805117), diplomirani pravnik, rođena 12. 07. 1984. godine UPISUJE SE 02. 09. 2011. godine u Imenik advokata Advokatske komore Vojvodine, sa sedištem advokatske kancelarije u Novom Sadu, Temerinska 89. – BRIŠE SE iz Imenika advokatskih pripravnika LAZIĆ JASNA, advokatski pripravnik kod Selaković Svetlane, advokata u Novom Sadu, sa danom 01. 09. 2011. godine zbog upisa u Imenik advokata ove Komore.

2. BLAŽIĆ KRISTINA (JMBG:1108980198099), diplomirani pravnik, rođena 11. 08. 1980. godine UPISUJE SE 02. 09. 2011. godine u Imenik advokata Advokatske komore Vojvodine, sa sedištem advokatske kancelarije u Novom Sadu, Miloša Bajića 13. – BRIŠE SE iz Imenika advokatskih pripravnika BLAŽIĆ KRISTINA, advokatski pripravnik kod Miljuš Milana, advokata u Novom Sadu, sa danom 01. 09. 2011. godine zbog upisa u Imenik advokata ove Komore.

3. JOVIČIĆ SANDRA (JMBG:2202982778637), diplomirani pravnik, rođena 22. 02. 1982. godine UPISUJE SE 02. 09. 2011. godine u Imenik advokata Advokatske komore Vojvodine, sa sedištem advokatske kancelarije u Novom Sadu, Železnička 38/1. – BRIŠE SE iz Imenika advokatskih pripravnika JOVIČIĆ SANDRA, advokatski pripravnik kod Mušicki Pavla, advokata u Novom Sadu, sa danom 01. 09. 2011. godine zbog upisa u Imenik advokata ove Komore.

4. KOZOMORA VESNA (JMBG:2504982805029), diplomirani pravnik, rođena 25. 04. 1982. godine UPISUJE SE 02. 09. 2011. godine u Imenik advokata Advokatske komore Vojvodine, sa sedištem advokatske kancelarije u Novom Sadu, Bulevar oslobođenja 109/1. – BRIŠE SE iz Imenika advokatskih pripravnika KOZOMORA VESNA, advokatski pripravnik kod Kozomora Milana, advokata u Novom Sadu, sa danom 01. 09. 2011. godine zbog upisa u Imenik advokata ove Komore.

5. GAVRILOVIĆ NEMANJA (JMBG:1909984800063), diplomirani pravnik, rođen 19. 09. 1984. godine UPISUJE SE 02. 09. 2011. godine u Imenik advokata Advokatske komore Vojvodine, sa sedištem advokatske kancelarije u Novom Sadu, Bulevar oslobođenja 20. – BRIŠE SE iz Imenika advokatskih pripravnika GAVRILOVIĆ NEMANJA, advokatski pripravnik kod Stanivuković Gorana, advokata u Novom Sadu, sa danom 01. 09. 2011. godine zbog upisa u Imenik advokata ove Komore.

6. KLJAJIĆ GORAN (JMBG:2007984850036), diplomirani pravnik, rođen 20. 07. 1984. godine UPISUJE SE 02. 09. 2011. godine u Imenik advokata Advokatske komore Vojvodine, sa sedištem advokatske kancelarije u Novom Sadu, Železnička 17/9. – BRIŠE SE iz Imenika advokatskih pripravnika KLJAJIĆ GORAN, advokatski pripravnik kod Koprivica Zorana, advokata u Novom Sadu, sa danom 01. 09. 2011. godine zbog upisa u Imenik advokata ove Komore.

7. PERKUČIN ĐORĐE (JMBG:2705982710015), diplomirani pravnik, rođen 27. 05. 1982. godine UPISUJE SE 02. 09. 2011. godine u Imenik advokata Advokatske komore Vojvodine, sa sedištem advokatske kancelarije u Novom Sadu, Maksima Gorkog 7/1. – BRIŠE SE iz Imenika advokatskih pripravnika PERKUČIN ĐORĐE, advokatski pripravnik kod Apro Ljubomira, advokata u Novom Sadu, sa danom 01. 09. 2011. godine zbog upisa u Imenik advokata ove Komore.

8. SILAĐI MIKLOŠ (JMBG:1612984830113), diplomirani pravnik, rođen 16. 12. 1984. godine UPISUJE SE 02. 09. 2011. godine u Imenik advokata Advokatske komore Vojvodine, sa sedištem advokatske kancelarije u Bečeju, Glavna 27. – BRIŠE SE iz Imenika advokatskih pripravnika SILAĐI MIKLOŠ, advokatski pripravnik kod Petrov Aleksandra, advokata u Bečeju, sa danom 01. 09. 2011. godine zbog upisa u Imenik advokata ove Komore.

9. PAREŽANIN NEMANJA (JMBG:0103985820035), diplomirani pravnik, rođen 01. 03. 1985. godine UPISUJE SE 02. 09. 2011. godine u Imenik advokata Advokatske komore Vojvodine, sa sedištem advokatske kancelarije u Subotici, Nikšićka 32. – BRIŠE SE iz Imenika advokatskih pripravnika PAREŽANIN NEMANJA, advokatski pripravnik kod Parežanin Branka, advokata u Subotici, sa danom 01. 09. 2011. godine zbog upisa u Imenik advokata ove Komore.

10. TUTULUGDŽIJA RADOVAN (JMBG:2003982890027), diplomirani pravnik, rođen 20. 03. 1982. godine UPISUJE SE 02. 09. 2011. godine u Imenik advokata Advokatske komore Vojvodine, sa sedištem advokatske kancelarije u Sremskoj Mitrovici, Kralja Petra Prvog 49/1. – BRIŠE SE iz Imenika advokatskih pripravnika TUTULUGDŽIJA RADOVAN, advokatski pripravnik kod Vidić Manastirac Vidosave, advokata u Sremskoj Mitrovici, sa danom 01. 09. 2011. godine zbog upisa u Imenik advokata ove Komore.

11. LAKETIĆ VESNA (JMBG:0701983895016), diplomirani pravnik, rođena 07. 01. 1983. godine UPISUJE SE 02. 09. 2011. godine u Imenik advokata Advokatske komore Vojvodine, sa sedištem advokatske kancelarije u Sremskoj Mitrovici, Arsenija Čarnojevića 6. – BRIŠE SE iz Imenika advokatskih pripravnika LAKETIĆ VESNA, advokatski pripravnik kod Lončarević Dragoljuba, advokata u Sremskoj Mitrovici, sa danom 01. 09. 2011. godine zbog upisa u Imenik advokata ove Komore.

12. OBRADOVIĆ Z. DRAGANA (JMBG:0708983887506), diplomirani pravnik, rođena 07. 08. 1983. godine UPISUJE SE 02. 09. 2011. godine u Imenik advokata Advokatske komore Vojvodine, sa sedištem advokatske kancelarije u Staroj Pazovi, Branka Radičevića 12–14, lokal 11. – BRIŠE SE iz Imenika advokatskih pripravnika OBRADOVIĆ Z. DRAGANA, advokatski pripravnik kod Đurić Dragana, advokata u Staroj Pazovi, sa danom 01. 09. 2011. godine zbog upisa u Imenik advokata ove Komore.

13. MILUTINOVIĆ BRANISLAV (JMBG:0407982860000), diplomirani pravnik, rođen 04. 07. 1982. godine UPISUJE SE 02. 09. 2011. godine u Imenik advokata Advokatske komore Vojvodine, sa sedištem advokatske kancelarije u Pančevu, Vojvode Radomira Putnika 3. – BRIŠE SE iz Imenika advokatskih pripravnika MILUTINOVIĆ BRANISLAV, advokatski pripravnik kod Đurkov Kocoljevac Radmile, advokata u Pančevu, sa danom 01. 09. 2011. godine zbog upisa u Imenik advokata ove Komore.

14. KOVAČEVIĆ MARIJA (JMBG:2302980815017), diplomirani pravnik, rođena 23.02.1980. godine UPISUJE SE 02.09.2011. godine u Imenik advokata Advokatske komore Vojvodine, sa sedištem advokatske kancelarije u Somboru, Venac Radomira Putnika 50.

15. MILOJIČIĆ BRANISLAV (JMBG:0312977810045), diplomirani pravnik, rođen 03. 12. 1977. godine UPISUJE SE 02. 09. 2011. godine u Imenik advokata Advokatske komore Vojvodine, sa sedištem advokatske kancelarije u Apatinu, Srednja 2.

16. JAKAB LADISLAV (JMBG:0408974800070), diplomirani pravnik, rođen 04. 08. 1974. godine UPISUJE SE 02. 09. 2011. godine u Imenik advokata Advokatske komore Vojvodine, sa sedištem advokatske kancelarije u Novom Sadu, Radnička 21.

17. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu OGNJENOVIĆ BLAGOJE, rođen 19. 12. 1983. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Martinović Dragoljuba, advokata u Novom Sadu, dana 02. 09. 2011. godine, u trajanju od dve godine.

18. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu POPOVIĆ MIRKO, rođen 13. 04. 1975. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Radukin Milana, advokata u Novom Sadu, dana 02. 09. 2011. godine, u trajanju od dve godine.

19. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu MALIVUK JOVAN, rođen 15. 12. 1984. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Kozomara Milane, advokata u Novom Sadu, dana 02. 09. 2011. godine, u trajanju od dve godine.

20. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu KILIBARDA IVANA, rođena 23. 12. 1981. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Popović Branivoja, advokata u Novom Sadu, dana 02. 09. 2011. godine, u trajanju od dve godine.

21. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu OTIĆ JELENA, rođena 27. 09. 1985. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Kovačević Boška, advokata u Novom Sadu, dana 02. 09. 2011. godine, u trajanju od dve godine.

22. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu CEKIĆ TATJANA, rođena 02. 12. 1982. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Miljuš Milana, advokata u Novom Sadu, dana 02. 09. 2011. godine, u trajanju od dve godine.

23. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu NIKOLIĆ NEVENA, rođena 25. 03. 1985. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Prodanović Dragana, advokata u Novom Sadu, dana 02. 09. 2011. godine, u trajanju od dve godine.

24. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu PUPOVIĆ IVANA, rođena 24. 04. 1984. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Janevski Aleksandra, advokata u Novom Sadu, dana 02. 09. 2011. godine, u trajanju od dve godine.

25. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu HUSOVIĆ MAJA, rođena 28. 10. 1984. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Kostić Vladislava, advokata u Novom Sadu, dana 02. 09. 2011. godine, u trajanju od dve godine.

26. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu BASTA MILICA, rođena 02. 04. 1984. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Kovačević Jovice, advokata u Rumi, dana 02. 09. 2011. godine, u trajanju od dve godine.

27. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu RAĐENović OLJA, rođena 05. 09. 1987. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Đurić Dragana, advokata u Staroj Pazovi, dana 02. 09. 2011. godine, u trajanju od dve godine.

28. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu PAĐEN BOJAN, rođen 05. 05. 1986. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Dragičević Milorada, advokata u Subotici, dana 02. 09. 2011. godine, u trajanju od dve godine.

29. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu RADOŠEVIĆ ANJA, rođena 26. 05. 1986. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Radomir Milanke, advokata u Pančevu, dana 02. 09. 2011. godine, u trajanju od dve godine.

30. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu BLAŽETIN BRANKA, rođena 17. 03. 1985. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Golubović Milanka, advokata u Somboru, dana 02. 09. 2011. godine, u trajanju od dve godine.

31. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu DROBAC MARKO, rođen 14. 09. 1984. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Pešić Milana, advokata u Odžacima, dana 02. 09. 2011. godine, u trajanju od dve godine.

32. BRIŠE SE iz Imenika advokata Advokatske komore Vojvodine RAŠIĆ UROŠ, advokat u Novom Sadu sa danom 20. 06. 2011. godine, usled smrti. RAŠIĆ GORDANA, advokat u Novom Sadu, POSTAVLJA SE za preuzimatelja advokatske kancelarije Rašić Uroša.

33. BRIŠE SE iz Imenika advokata Advokatske komore Vojvodine JEVIĆ MILANA, advokat u Novom Sadu sa danom 31. 07. 2011. godine, na lični zahtev. RAKIĆ DOMAZETović MIRNA, advokat u Novom Sadu, POSTAVLJA SE za preuzimatelja advokatske kancelarije Jević Milane.

34. BRIŠE SE iz Imenika advokata Advokatske komore Vojvodine JAŠAREVIĆ KUŽIĆ SANJA, advokat u Novom Sadu sa danom 13. 07. 2011. godine, zbog zasnivanja radnog odnosa. GOJKOVIĆ DRAGAN, advokat u Novom Sadu, POSTAVLJA SE za preuzimatelja advokatske kancelarije Jašarević Kužić Sanje.

35. BRIŠE SE iz Imenika advokata Advokatske komore Vojvodine PRĆIĆ ZORAN, advokat u Subotici sa danom 02. 09. 2011. godine, zbog zasnivanja radnog odnosa. VUKOVIĆ BORIS, advokat u Subotici, POSTAVLJA SE za preuzimatelja advokatske kancelarije Prčić Zorana.

36. BRIŠE SE iz Imenika advokata Advokatske komore Vojvodine PRODANOV DUŠAN, advokat u Somboru sa danom 15. 07. 2011. godine, zbog penzionisanja. Imenovani i nakon brisanja zadržava članstvo u Posmrtnom fondu Advokatske komore Vojvodine. VUKIĆEVIĆ RADIVOJ, advokat u Somboru, POSTAVLJA SE za preuzimatelja advokatske kancelarije Prodanov Dušana.

37. BRIŠE SE iz Imenika advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine MILANOVIĆ DRAGANA, advokatski pripravnik u Novom Sadu, na advokatsko-pripravničkoj vežbi kod Gucunja Milana, advokata u Novom Sadu, sa danom 10. 07. 2011. godine.

38. BRIŠE SE iz Imenika advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine CRNOMARKOVIĆ DRAGAN, advokatski pripravnik u Novom Sadu, na advokatsko-pripravničkoj vežbi kod Crnomarković Dušana, advokata u Novom Sadu, sa danom 24. 07. 2011. godine.

39. UZIMA SE NA ZNANJE da je ELEK MILOŠ, advokatski pripravnik u Somboru, prekinuo advokatsko-pripravničku vežbu kod Miljević Natalije, advokata u Somboru dana 06. 07. 2011. godine, te da istu nastavlja kod Elek Milana, advokata u Somboru dana 07. 07. 2011. godine.

40. BRIŠE SE iz Imenika advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine OBRADOVIĆ DRAGANA, advokatski pripravnik u Staroj Pazovi, na advokatsko-pripravničkoj vežbi kod Đurić Dragana, advokata u Staroj Pazovi, sa danom 14. 07. 2011. godine.

41. BRIŠE SE iz Imenika advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine OROVČANEC SONJA, advokatski pripravnik u Novom Sadu, na advokatsko-pripravničkoj vežbi kod Dobrosavljev Srđana, advokata u Novom Sadu, sa danom 01. 09. 2011. godine.

42. BRIŠE SE iz Imenika advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine BUNJEVAC NATAŠA, advokatski pripravnik u Adi, na advokatsko-pripravničkoj vežbi kod Ulijan Marte, advokata u Adi, sa danom 26. 07. 2011. godine.

43. UZIMA SE NA ZNANJE da VUJOVIĆ MIRNI, advokatu u Novom Sadu, privremeno prestaje pravo na bavljenje advokaturom zbog porodijskog odsustva od 01. 07. 2011. do 29. 06. 2012. godine. Bjelica Bogdan, advokat u Novom Sadu, određuje se za privremenog zamenika.

44. UZIMA SE NA ZNANJE da MILIVOJEV ČUPIĆ VIDOSAVI, advokatu u Novom Sadu, privremeno prestaje pravo na bavljenje advokaturom zbog bolesti počev od 14. 07. 2011. godine. Vulić Branislav, advokat u Novom Sadu, određuje se za privremenog zamenika.

45. UZIMA SE NA ZNANJE da BEŠLIN JELENI, advokatu u Vršcu, privremeno prestaje pravo na bavljenje advokaturom zbog trudničkog bolovanja počev od 21. 07. 2011. godine. Patrić Bojan, advokat u Vršcu, određuje se za privremenog zamenika.

46. UZIMA SE NA ZNANJE da STAJIĆ BRANISLAVI, advokatu u Novom Sadu, privremeno prestaje pravo na bavljenje advokaturom zbog stručnog usavršavanja u inostranstvu, od 01. 10. 2011. do 01. 04. 2012. godine. Zelinčević Jelena, advokat u Novom Sadu, određuje se za privremenog zamenika.

47. UZIMA SE NA ZNANJE da je RADANOVIĆ ANIKO, advokat u Novom Sadu, nastavila sa radom nakon što je bila privremeno sprečena, dana 29. 07. 2011. godine. Mitrović mr Gordana, advokat u Novom Sadu, razrešava se dužnosti privremenog zamenika.

48. UZIMA SE NA ZNANJE da je HRNČJAR VERICA, advokat u Novom Sadu, nastavila sa radom nakon što je bila privremeno sprečena, dana 02. 08. 2011. godine. Spasojević Ivančić Dejana, advokat u Novom Sadu, razrešava se dužnosti privremenog zamenika.

49. UZIMA SE NA ZNANJE da je PETKOVIĆ LEPOSAVA, advokat u Bačkoj Palanci, nastavila sa radom nakon što je bila privremeno sprečena, dana 21. 08. 2011. godine. Mrđa Svetlana, advokat u Čelarevu, razrešava se dužnosti privremenog zamenika.

50. UZIMA SE NA ZNANJE da je ĐUKIĆ MILAN, advokat u Novom Sadu, nastavio sa radom nakon što su mu mirovala prava i obaveze, dana 24. 09. 2011. godine. Dobrosavljev Srđan, advokat u Novom Sadu, razrešava se dužnosti privremenog zamenika.

51. UZIMA SE NA ZNANJE da je VUKIĆ BOJANA, advokatski pripravnik u Novom Sadu, prekinula advokatsko-pripravničku vežbu kod Mušicki Pavla, advokata u Novom Sadu dana 16. 08. 2011. godine, te da istu nastavlja kod Gucunja Milana, advokata u Novom Sadu dana 17. 08. 2011. godine.

52. UZIMA SE NA ZNANJE da je CVEJIĆ NENAD, advokatski pripravnik u Novom Sadu, prekinuo advokatsko-pripravničku vežbu kod Lakićević Vuksana, advokata u Novom Sadu dana 17. 08. 2011. godine, te da istu nastavlja kod Perić Kose, advokata u Banatskom Brestovcu, dana 18. 08. 2011. godine.

53. UZIMA SE NA ZNANJE da je BOKA ANDRAŠ, advokatski pripravnik u Senti, prekinuo advokatsko-pripravničku vežbu kod Gere Tibora, advokata u Senti, dana 22. 08. 2011. godine, te da istu nastavlja kod Ulijan Marte, advokata u Molu, dana 23. 08. 2011. godine.

54. UZIMA SE NA ZNANJE da je PERIĆ DAMIR, advokat u Novom Sadu, preselio sedište svoje advokatske kancelarije u Futog, Zmaj Jovina 28, počev od 05. 07. 2011. godine.

55. UZIMA SE NA ZNANJE da je MATIĆ BRANISLAV, advokat u Novom Sadu, preselio sedište svoje advokatske kancelarije u Belu Crkvu, Rasadnik II A 5/1, počev od 15. 07. 2011. godine.

56. UZIMA SE NA ZNANJE da je RATKOVIĆ VLATKO, advokat u Rumi, preselio sedište svoje advokatske kancelarije u Novi Sad, Železnička 38/1, počev od 01. 09. 2011. godine.

57. UZIMA SE NA ZNANJE da je RADOVIĆ SVETLANA, advokat u Subotici, preselila sedište svoje advokatske kancelarije u Bačku Topolu, Maršala Tita 48b, počev od 01. 08. 2011. godine.

58. UZIMA SE NA ZNANJE da je TRBOJEVIĆ GORAN, advokat u Staroj Moravici, preselio sedište svoje advokatske kancelarije u Suboticu, Branislava Nušića 4a, počev od 22. 07. 2011. godine.

59. UZIMA SE NA ZNANJE da je KAPUN DRAGAN, advokat u Novom Sadu, preselio svoju advokatsku kancelariju na adresu Futoška 21, stan 6, počev od 22. 08. 2011. godine.

60. UZIMA SE NA ZNANJE da je MATIĆ DAVOR, advokat u Novom Sadu, preselio svoju advokatsku kancelariju na adresu Futoška 21/I, stan 6, počev od 22. 08. 2011. godine.

61. UZIMA SE NA ZNANJE da je PERESKI SLAVKO, advokat u Novom Sadu, preselio svoju advokatsku kancelariju na adresu Futoška 21/I, stan 6, počev od 22. 08. 2011. godine.

62. UZIMA SE NA ZNANJE da je GALIĆ VLADIMIR, advokat u Novom Sadu, preselio svoju advokatsku kancelariju na adresu Doža Đerđa 2, počev od 08. 08. 2011. godine.

63. UZIMA SE NA ZNANJE da je SOLDAT NENAD, advokat u Novom Sadu, preselio svoju advokatsku kancelariju na adresu Doža Đerđa 2, počev od 08. 08. 2011. godine.

64. UZIMA SE NA ZNANJE da je SLAVKOVIĆ NEMANJA, advokat u Novom Sadu, preselio svoju advokatsku kancelariju na adresu Vojvođanskih brigada 11, počev od 22. 08. 2011. godine.

65. UZIMA SE NA ZNANJE da je mr KORAĆ J. MILE, advokat u Novom Sadu, preselio svoju advokatsku kancelariju na adresu Bulevar cara Lazara 17, počev od 01. 08. 2011. godine.

66. UZIMA SE NA ZNANJE da je TRAJKOVIĆ ZORAN, advokat u Novom Sadu, preselio svoju advokatsku kancelariju na adresu Radnička 19, počev od 01. 08. 2011. godine.

67. UZIMA SE NA ZNANJE da je KOZOMARA MILANA, advokat u Novom Sadu, preselila svoju advokatsku kancelariju na adresu Maksima Gorkog 8c, počev od 01. 08. 2011. godine.

68. UZIMA SE NA ZNANJE da je MIKLOŠ ČABA, advokat u Bačkoj Topoli, preselio svoju advokatsku kancelariju na adresu Vidovdanska 4/IV, počev od 01. 08. 2011. godine.

69. UZIMA SE NA ZNANJE da je VINČIĆ ZORAN, advokat u Rumi, preselio svoju advokatsku kancelariju na adresu JNA 180, počev od 10. 07. 2011. godine.

70. UZIMA SE NA ZNANJE da je TASIĆ SINIŠA, advokat u Zrenjaninu, preselio svoju advokatsku kancelariju na adresu Jevrejska 1, „Banat biznis centar” lokal 16, počev od 25. 07. 2011. godine.

71. UZIMA SE NA ZNANJE da je ŽVIŽDAK IVAN, advokat u Zrenjaninu, preselio svoju advokatsku kancelariju na adresu Dostojevskog 92, počev od 05. 07. 2011. godine.

72. UZIMA SE NA ZNANJE da je GROS MIRJANA, advokat u Subotici, preselila svoju advokatsku kancelariju na adresu Senčanski put 4, počev od 01. 09. 2011. godine.

73. UZIMA SE NA ZNANJE da je MILJAČKI SANJA, advokat u Subotici, preselila svoju advokatsku kancelariju na adresu Senčanski put 54, počev od 21. 07. 2011. godine.

74. UZIMA SE NA ZNANJE da je ARNOLD BAJALOVIĆ VIOLETA, advokat u Staroj Pazovi, preselila svoju advokatsku kancelariju na adresu Branka Radičevića 12, lokal 6, počev od 15. 08. 2011. godine.

75. UZIMA SE NA ZNANJE da je KOVČIN ČEDOMIR, advokat u Somboru, preselio svoju advokatsku kancelariju na adresu Venac Petra Bojovića 12, počev od 01. 07. 2011. godine.

76. UZIMA SE NA ZNANJE da je RAKIĆ GORDANA, advokat u Novom Sadu, preselila svoju advokatsku kancelariju na adresu Kraljevića Marka 20, počev od 01. 09. 2011. godine.

Upravni odbor

Уређивачки одбор „Гласника” моли сараднике да текстове за објављивање достављају уз уважавање следећих сугестија:

- примерак рада доставити одштампан и потписан;
- по могућности, доставити рад и електронском поштом (*panonija@eunet.rs*) или на дискети;
- фусноте писати у дну одговарајуће странице;
- у библиографским подацима за књиге уз уобичајене податке обавезно навести и издавача;
- уз чланке доставити резиме и кључне речи;
- пожељно је да се достави и превод резимеа на енглески, немачки или француски језик.

ГЛАСНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

Издази 12 пута годишње
у месечним свескама.

Оснивач, власник и издавач: Адвокатска комора Војводине.
Годишња претплата: за земљу 10.000,00 дин.,
за иностранство 110 евра
(текући рачун број 340-1482-43 са назнаком „за Гласник”)

Овај број је закључен 31. августа 2011. године.

Тираж: 1.700 примерака

Према мишљењу Секретаријата за информације
Републике Србије бр. 413-01-412/91-01
од 11. априла 1991. године на ову публикацију плаћа се
основни порез на промет по Тарифном броју 8. став 1. тачка 1.
алинеја 10. Тарифе основног пореза на промет.

Компјутерски слог: *Татјана Божић*, Нови Сад

Штампа: OFFSET PRINT, Нови Сад